

ALÞÝÐUSAMBAND ÍSLANDS

Alþingi

Erindi nr. Þ 130/628

komudagur 15.12.2003

Nefndasvið Alþingis
Iðnaðarnefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 13.12.2003

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna, 313 mál.

ASÍ gaf umsögn um mál þetta á undirbúningsstigi og styður efni þess sem m.a. miðar að því að skýra réttarstöðu starfsmanna og tryggir þeim endurgjald vegna þeirra uppfinninga sem til verða innan ráðningarsambandsins og í tengslum við framkvæmd þess.

Virðingarfyllst,
f.h. Alþýðusambands Íslands

Magnús M. Norðdahl hrl.,
lögfræðingur ASÍ.

Iðnaðarnefnd Alþingis
B.t. Elínar Valdísar Þorsteinsdóttur nefndarritara

Reykjavík, hinn 8. janúar 2004

Efni: Umsögn BHM um frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna (313. mál)

Visað er til bréfs yðar, dags. 1. desember 2003, varðandi umsögn um 313. mál, frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna. Eftirfarandi er umsögn Bandalags háskólamanna (BHM) um þingmálið. Beðist er velvirðingar á því að ekki tókst að veita umsögn í síðasta lagi 6. janúar sl. eins og óskað var.

Hjálagt er í afriti bréf undirritaðs f.h. miðstjórnar BHM, dags. 29. september 2003, en miðstjórn fjallaði ítarlega um mál þetta á fundum sínum í ágúst og september 2003. Einnig er hjálagt afrit af 8. tbl. vefrits BHM 2003 frá 25. september sl. Sú afstaða BHM, sem þar greinir, er óbreytt að í lögunum sé *frávíkjanlegt* viðmið (1/3) um það hvert sanngjarnt endurgjald *geti* verið. Að öðrum kosti telur BHM að samningsstaða starfsmanns, gjarnan við nýráðningu, sé ekki tryggð. Auk þess er að mati BHM alger óvissa við hvaða efnisreglur dómstólar myndu miða þegar deilt yrði um hvað væri sanngjarnt þar sem engar leiðbeiningar er að finna um það í lögunum sjálfum.

Áréttað skal að *ekki* er farið fram á að *ófrávíkjanlegt* viðmið verði sett í lög um uppfinningar starfsmanna.

Óskað er eftir að fulltrúi BHM verði kvaddur á fund iðnaðarnefndar Alþingis til þess að gera nánari grein fyrir ofangreindu meginatriði auk annarra athugasemda sem ekki hafa verið teknar til greina við samningu frumvarpsins. Tekið skal fram að BHM hefur um langt árabil látið þetta mál til sín taka.

Virðingarfyllst,
f.h. miðstjórnar BHM e.u.,

Gísli Tryggvason,
framkvæmdarstjóri BHM.

Iðnaðar- og viðskiptaráðuneyti
B.t. Jóns Ögmundar Þormóðssonar

Reykjavík, hinn 29. september 2003

**Efni: Viðbótarumsögn miðstjórnar BHM um drög að frumvarpi um
uppfirningar starfsmanna**

Vísað er í bréf yðar, dags. 6. maí sl., varðandi drög að frumvarpi um uppfirningar starfsmanna og í umsögn undirritaðs f.h. BHM af því tilefni, dags. 15. ágúst sl. Eins og þar var boðað var rætt um það á miðstjórnarfundinum hinn 20. ágúst sl. hvort gera ætti viðbótarumsögn um frumvarpsdrögin. Eftir umræðu á þeim fundi var ákveðið að fresta afgreiðslu málsins til næsta fundar miðstjórnar hinn 17. september sl. þar sem fulltrúi BHM í ráðherraskipaðri nefnd um málið, Ólafur S. Andr sson, mætti að beiðni fundarins.

Í miðstjórn BHM var tekin afstaða til þess grundvallaratriðis hvort samningafrelsi um ákvörðun sanngjarns endurgjalds eigi að vera *algert* eða hvort lögin *sjálf* eigi að veita *leiðbeiningu* í því efni – eins og greinargerð með frumvarpinu gerir í drögum. Benti Ólafur í því sambandi á að sterk hefð væri fyrir þriðjungaskiptum á afrakstri uppfirninga og að sú hefð væri nægilega sterk að hans mati til þess að slík skipti yrðu grundvallarviðmið. Hjá miðstjórnarfulltrúum komu hins vegar fram efasemdir um að væntanleg lög gætu að óbreyttum frumvarpsdrögum varið hagsmunum starfsmanna nægilega. Fól miðstjórn BHM undirrituðum að koma því á framfæri við yður að í texta frumvarpsins yrðu *þriðjungaskipti sett sem viðmiðun varðandi endurgjald til starfsmanna vegna uppfirninga*. Áréttað skal að hér er ekki rætt um lágmark eða hámark heldur aðeins lögákveðna viðmiðun – svonefnt „akkeri.”

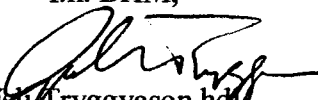
Um leið og þessu er komið á framfæri f.h. miðstjórnar BHM skulu nefndir tveir möguleikar á orðalagi slíks ákvæðis í frumvarpinu – verði fallist á afstöðu miðstjórnar BHM – en þessir kostir eru í samræmi við umræður á miðstjórnarfundinum BHM 20. ágúst sl.:

„og skal hlutur starfsmanns vera 1/3 af nettótekjum af uppfirningunni nema samið sé um annað við sérstakar aðstæður”

eða

„og skal hlutur starfsmanns vera 1/3 af nettótekjum af uppfirningunni en heimilt er að semja um lægri hlut í kjarsamningi fyrir þá starfsmenn sem ráðnir eru sem uppfirningamenn eða hafa sambærilegt starfsheiti.”

Virðingarfyllst,
f.h. BHM,

Gu n Tryggvason hdl,
framkvæmdarstjóri BHM.

Forystufólk aðildarfélag BHM er hvatt til að skrá trúnaðarmenn og aðra forystumenn á áskrifendalista Vefrits BHM. Senda má upplýsingar um netföng til skrifstofu BHM á netfangið bhm@bhm.is.

Verkfallsdómi áfrýjað

BHM og Félag íslenskra hjúkrunarfræðinga eru að íhuga hvort sækja eigi um heimild til að áfrýja dómi Héraðsdóms Reykjavíkur í máli hjúkrunarfræðings gegn íslenska ríkinu, sem kveðinn var upp þann 12. september síðastliðinn. Í dóminum var ríkið sýknað af kröfu stefnanda um að henni yrðu greidd laun sem af henni voru dregin vegna tveggja daga verkfalls Félags íslenskra hjúkrunarfræðinga í maí 2001. Stefnandi byggði kröfu sína á því að hún hefði ekki átt vinnuskyldu verkfallsdagana. Því hafi hún innt af hendi alla sína vinnuskyldu í verkfallsmánuðinum og bæri þannig full mánaðarlaun. Landspítali háskólasjúkrahús dró hins vegar tvo vinnudaga frá föstum vinnulaunum allra hjúkrunarfræðinga, án tillits til þess hvort viðkomandi ætti vinnuskyldu verkfallsdagana. Var það gert í samræmi við fyrirmæli fjármálaráðuneytis.

Í niðurstöðu dómsins segir að samkvæmt 18. grein laga um kjarasamninga opinberra starfsmanna nr. 94/1986 taki boðað verkfall til allra starfsmanna í viðkomandi stéttarfélagi hjá þeim vinnuveitendum sem verkfallið beinist gegn, annarra en þeirra sem óheimilt er að leggja niður störf. Að verkfall sé tímabundið breyti ekki þessu og því teljist stefnandi hafa verið aðili að verkfalli, þótt hún hefði verið búin að inna af hendi alla vinnuskyldu umrædds mánaðar. Um dóm þennan hefur verið fjallað í stjórn BHM, laganeftnd og miðstjórn. Málið hefur að sjálfsögðu fengið mikla umfjöllun í Félagi íslenskra hjúkrunarfræðinga. Þá hefur BHM haft samráð við önnur samtök launafólks. Er það samdóma álit þessarra aðila að dómurinn sé óviðunandi, meðal annars vegna þess að hann setji hugtakið "tímabundið verkfall" í uppnám.

Málþing um tjáningafrelsi og faglegt sjálfstæði

Bandalag háskólamanna, í samvinnu við önnur samtök, hyggst gangast fyrir málþingi síðari hluta nóvembermánaðar um tjáningafrelsi og faglegt sjálfstæði.

Undanfarin ár hafa ítrekað komið upp ágreiningsmál í íslensku samfélagi sem snúast um ofangreint efni. BHM telur tímabært að vakin sé umræða um viðfangsefnið, án þess að hún tengist einstökum málum, aðilum eða persónum.

Stefnt er að því að á málþinginu verði fjallað um efnið frá sem flestum sjónarhólum, bæði í erindum og í pallborðsumræðum. Vonast er eftir virkri þátttöku fræðimanna, stjórnmalamanna, háskólamanna og annarra fagmanna sem telja þörf á að verja tjáningafrelsi og faglegt sjálfstæði, sem og stjórnenda sem telja nauðsynlegt að takmarka annað hvort eða hvort tveggja. Er stefnt að því að í framsöguerindum verði sem flestum sjónarhornum gerð skil. Vonast er til að mælendaskrá og endanleg dagskrá verði tilbúin til birtingar sem fyrst. Áætlað er að málþingið standi hálfan dag og verði þátttakendum að kostnaðarlausu.

Þriðjungaskipti verði viðmiðun

Á fundi miðstjórnar BHM þann 17. september síðastliðinn var stjórn BHM og framkvæmdastjóra falið að hlutast til um að í væntanlegu lagafrumvarpi um uppfinningar starfsmanna verði þriðjungaskipti ágóða af uppfinningum sett sem viðmiðun varðandi endurgjald til starfsmanna.

Ólafur S. Andrésson, fulltrúi BHM í nefnd ráðherra sem samið hefur drög að frumvarpi til laganna, kom á miðstjórnarfundinn og fjallaði um drögin. Ólafur skýrði miðstjórnarfund frá þeim viðhorfum sem komið hefðu til álita innan nefndarinnar við samningu frumvarpsdraganna. Rakti hann m.a. ólíkar aðstæður á almennum vinnumarkaði annars vegar, í opinbera geiranum hins vegar. Taldi hann erfitt að setja saman frumvarp sem gilt gæti almennt, nema hafa lögin sem einföldust og treysta á samningsréttinn og svo dómstóla ef samningar næðust ekki. Benti hann á að sterk hefð væri fyrir þriðjungaskiptum á afrakstri uppfinninga, nægilega sterk til að slík skipti yrðu

Vefrit BHM

8. tbl. - 25. september 2003

Málstofa mánudaginn 6. október

Lög um kjarasamninga opinberra starfsmanna;

hverju viljum við breyta og hvers vegna? Hvernig er hægt að bæta samningsumhverfi opinberra starfsmanna? Getum við tekið okkur nágrannalöndin til fyrirmyndar?

Halldóra Friðjónsdóttir form. BHM segir frá kynnisferðum til Írlands, Danmerkur og Noregs, sem gagnert voru farnar til að skoða lög og hefðir sem tengjast kjarasamningum en í öllum löndunum voru fulltrúar bæði launþega og vinnuveitenda heimsóttir.

Orkuveitan sér um heita vatnið í Brekkuskóg

Orkuveita Reykjavíkur hefur keypt Hitaveitu Hlíðamanna og tók OR yfir reksturinn 1. september s.l. Þar með sér Orkuveitan um öflun á heitu vatni í bústaði Orlofssjóðs BHM í Brekkuskógi. Orlofssjóður hefur lagt áherslu á að tryggja öruggt rennsli af heitu vatni í bústaðina og er þess vænt að þessar breytingar muni auka rekstraröryggi hitaveitunnar.

Bústaðir OBHM fyrir sjóðfélaga

Að gefnu tilefni þykir rétt að fram komi að almennt er ekki gert ráð fyrir því að bústaðir í eigu Orlofssjóðs BHM séu leigðir til annarra en sjóðfélaga. Ástæðurnar fyrir því eru ýmsar og má m.a. nefna að ólíklegt má telja að slík leiga standist lög. Þá er byggt á því í skipulagsskrá sjóðsins frá 1999 að sjóðurinn falli undir sjálfseignarstofnanir sem stunda ekki atvinnurekstur, enda séu „viðskipti“ sjóðsins ekki „út á við“ og sjóðurinn lokaður öðrum en sjóðfélögum. Þar að auki er hætt á að leiga til annarra en sjóðfélaga skekki samkeppnisumhverfi gistiúsaeigenda á sama svæði.

Sjúkrasjóður BHM býður styrki til heilsuræktar

Sjúkrasjóður BHM hefur ákveðið að bjóða sjóðfélögum styrk til heilsuræktar. Styrkurinn nemur kr. 10.000 árlega og er greiddur út gegn framvísun reikninga þegar umsókn hefur verið afgreidd. Umsóknum þarf að skila fyrir 10. hvers mánaðar. Umsóknareyðublað og reglur sjóðsins um aðild og úthlutanir er að finna á vefsíðu **Sjúkrasjóðs BHM**. Af gefnu tilefni skal áréttað að styrkur þessi nær aðeins til sjóðfélaga **Sjúkrasjóðs BHM**, þ.e. þeim sem

grundvallarviðmið.

Í umræðum komu fram efasemdir um að með þessu móti gætu lögin varið hagsmuni starfsmanna nægilega. Var meðal annars bent á hagsmuni þeirra sem sjálfir afla rannsóknafjár til verkefna, sem síðan leiða til uppfinninga, svo og hagsmuni starfsmanna þar sem uppfinningar flytjast frá opinbera geiranum til fyrirtækja. Var stjórn BHM og framkvæmdastjóra falið að hlutast til um að inn í texta frumvarpsins verði þriðjungaskipti sett sem viðmiðun varðandi endurgjald til starfsmanna vegna uppfinninga.

Lög um tímabundna ráðningu

Ljóst er að á komandi haustþingi verður lagt fram frumvarp til laga um tímabundna ráðningu starfsmanna. Með þeim verður lögtekin ESB-tilskipun um þetta efni. Ljóst er að ef íslensk stjórnvöld lögtaka ekki þessa tilskipun nú í haust mun eftirlitsstofnun EFTA hefja málaferli gegn íslenska ríkinu vegna samningsbrots. Á miðstjórnarfundum 17. september síðastliðinn kom fram að helsta álitamálið við undirbúning frumvarpsins væri hámark tímabundinnar ráðningar. BHM hefur viljað láta tveggja ára hámark gilda, líkt og kveðið er á um í lögum um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins.

Ritstjóri: Halldór K. Valdimarsson - hkv@bhm.is

vinna á almenna vinnumarkaðnum, en ekki þeirra sem starfa hjá ríki, sveitarfélögum eða öðrum sem greiða í Styrktarsjóð BHM.

Reglur Styrktarsjóðs BHM endurskoðaðar

Um þessar mundir stendur yfir endurskoðun á reglum Styrktarsjóðs BHM. Meðal annars er verið að skoða upphæð bóta, tegund styrkja og reglur um sjóðsaðild. Allar ábendingar um breytingar eða viðbætur við reglur sjóðsins eru vel þegnar. Athugasemdir óskast sendar til Bryndísar Jónsdóttur, deildarstjóra styrkveitinga, á netfangið bryndis@bhm.is.

Vissir þú?

...að skv. 8. grein laga um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins átt þú rétt á að fá starfslýsingu. Greinagóð starfslýsing er með öflugustu tækjum okkar til vörslu réttinda, þar með talin eðlileg launaflokkaröðun.

Ábyrgðarm.: Gísli Tryggvason - gt@bhm.is

Félag prófessora
Háskóli Íslands
101 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. Þ 130/733
komudagur 12.1.2004

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna.

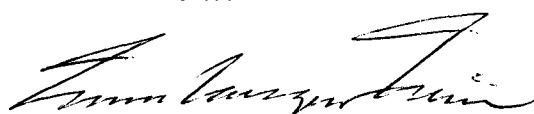
Þann 5. desember síðastliðinn fól formaður Félags prófessora (FP) undirrituðum að vinna umsögn félagsins um frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna. Frumvarpið gerir ráð fyrir að allir starfsmenn hjá hinu opinbera, þ.m.t. prófessorar og aðrir starfsmenn sem sinna vísindastörfum við háskóla, eigi rétt til uppfinninga sem þeir koma fram með en að atvinnurekandi (t.d. Háskóli Íslands) geti krafist framsals réttarins yfir uppfinningunni. Gert er ráð fyrir sanngjörnu endurgjaldi. Lögin eru frávíkjanleg þannig að starfsmenn geta samið við atvinnurekendur um flesta þætti.

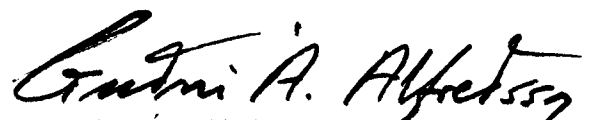
Vinnuhópurinn hefur engar efnislegar athugasemdir við einstaka kafla eða greinar frumvarpsins en bendir á eftirfarandi:

1. Frumvarp þetta er hugsað sem hvati til starfsmanna til frekari einkaleyfasóknar. Ekki er þó ljóst að þeim markmiðum verði náð. Umsóknir um einkaleyfi eru dýrt og flókið ferli og ekki ljóst að stofnanir á borð við Háskóla Íslands (HÍ) hafi fjárhagslegt eða þekkingarlegt bolmagn til að standa í slíku með starfsmönnum sínum. Án fjárhagslegs hvata er ekki ljóst að tilgangi frumvarpsins verði náð. Athyglisvert er að í Bandaríkjunum, þar sem einna bestur árangur hefur náðst í einkaleyfasókn, er farin sú leið að krefjast umsókna um einkaleyfi þegar uppfinningar verða til fyrir opinbert styrkjafé. Opinbert styrkjafé í Bandaríkjunum er mun rausnarlegra en gerist hér á landi. Meðalstyrkur þar til rannsókna í lífvísindum er margfalt hærri en meðalstyrkur frá Rannís og því ljóst að aðstæður í Bandaríkjunum til einkaleyfasóknar er mun betri en hér. Ætla má að setning laganna muni leiða til aukins kostnaðar fyrir ríkissjóð.
2. Hugsanlegt er að lög sem þessi virki hamlandi á samstarf við fyrirtæki. Hingað til hafa prófessorar við HÍ getað gert rannsóknasamninga við fyrirtæki um samstarfsverkefni. Slíkir samningar gera oft ráð fyrir nýtingarrétti fyrirtækjanna á uppfinningum þeirra verkefna sem þau greiða fyrir. Ekki er ljóst hvernig aðkoma HÍ að slíkum samningum verður ef frumvarpið verður að lögum eða hvaða áhrif það hefur á tengsl HÍ við atvinnulífið.
3. Þar sem frumvarpið gerir ráð fyrir að lögin verði frávíkjanleg gefst FP tækifæri til að semja við HÍ um flesta þætti frumvarpsins. Vanda þarf mjög þá samninga þannig að þeir örvi rannsóknir við HÍ og fjölgi umsóknum um einkaleyfi.
4. Lögin taka aðeins til hugverka sem vernda má með einkaleyfum á Íslandi en ekki til allra hugverka svo sem verka sem veruðu eru með höfundarétti. Æskilegt er að jafnræði ríki meðal kennara HÍ varðandi rétt til hugverka.

Reykjavík, 5. janúar 2003

Þorsteinn Loftsson

Gunnlaugur Geirsson

Guðni Á. Alfreðsson

Eiríkur Steingrímsson

HAFRANNSÓKNASTOFNUNIN

Alþingi

Erindi nr. P 130/750

komudagur 16.1.2004

Nefndasvið Alþingis
Iðnaðarnefnd Alþingis
Þórshamri v/Templarasund
150 Reykjavík

Reykjavík, 14.01.2004

Tilv. 90.13

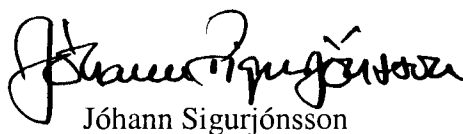
JS/sv

Málefni: Frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna, 313. mál, 130. löggj. þing 2003-2004.

Vísað er í erindi iðnaðarnefndar Alþingis dags. 1. desember 2003, varðandi umsögn um ofangreint frumvarp til laga.

Hafrannsóknastofnunin hefur engar athugasemdir fram að færa varðandi frumvarpið.

F. h. Hafrannsóknastofnunarinnar,

Jóhann Sigurjónsson

Alþingi
Erindi nr. **P** 130/956
komudagur 6. 2. 2004

Alþingi
Elín Valdís Þorsteinsdóttir
v/Austurvöll
150 REYKJAVÍK

HÁSKÓLI ÍSLANDS
AKADEMÍSK STJÓRNSÝSLA

Reykjavík, 4. febrúar 2004
Tilvísun: HI03120012/004

Vísað er til bréfs yðar dags. 1. desember 2003, þar sem óskað er eftir umsögn um tvö lagafrumvörp, annars vegar frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna, 313. og hins vegar frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 17/1991, um einkaleyfi með síðari breytingum. Háskólaráð hefur fjallað um bæði frumvörpin og samþykkti á fundi sínum meðfylgjandi umsögn af hálfu Háskóla Íslands.

Virðingarfyllst
f.h. háskólarektors

Amalía Skúladóttir
skrifstofustjóri

Fylgiskjöl:

1. Umsögn Háskóla Íslands um tö lagafrumvörp, dags. 29. janúar 2004
2. Umsögn Háskóla Íslands um frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna, dags. 27. júní 2003.

Umsögn Háskóla Íslands um tvö lagafrumvörp Samþykkt í háskólaráði 29. janúar 2004

Iðnaðarnefnd Alþingis hefur óskað eftir umsögn Háskóla Íslands um tvö lagafrumvörp, sbr. bréf dags. 1. desember 2003. Þann 9. desember var deildum gefinn kostur á að gefa umsögn um frumvörpin. Umsagnir bárust frá lyfjafræðideild og raunvísindadeild.

1) Frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna. Háskólinn hefur þegar gefið umsögn, dags. 27. júní 2003, um frumvarp þetta á fyrri stigum þess að ósk iðnaðarráðuneytisins og er hún meðfylgjandi. Í umsögninni kemur fram að Háskólinn styður frumvarpið í meginatriðum.

Fyrir utan tvær smávægilegar orðalagsbreytingar í 6. gr. og 7. gr. hefur verið gerð ein efnisbreyting frá fyrri gerð frumvarpsins. Sérstakt refsí- og réttarfarsákvæði (9. gr.) hefur verið felld brott og er það í samræmi við áðurnefnda umsögn Háskóla Íslands, þar sem bent var á að ákvæði af þessu tagi væri óþarfi.

Afstaða Háskólans til frumvarpsins hefur ekki breyst, en hann styður frumvarp þetta í meginatriðum en þó með þeim ábendingum sem fram komu í umsögninni frá í júní 2003.

Háskólinn vill ennfremur vekja athygli á meðfylgjandi umsögum lyfjafræðideildar og raunvísindadeildar. Í umsögn **lyfjafræðideildar** segir m.a. að lög, byggð á frumvarpinu, gætu haft letjandi áhrif á samstarf við fyrirtæki og valdið auknum kostnaði fyrir Háskólann vegna einkaleyfaverndunar. Þá segir í umsögninni að samningar Háskólans um hagnýtingu hugverka við starfsmenn þurfi að vera þannig úr garði gerðir að þeir örvi rannsóknir starfsmanna. Ennfremur er varað við að skilgreining á hugtakinu “uppfinning” sé of þröng. Samkvæmt frumvarpinu nær hugtakið eingöngu til uppfinninga sem uppfylla skilyrði einkaleyfaumsóknar. Þessi ábending er efnislega samhljóða umsögn Háskólans frá í júní 2003.

Í umsögn **raunvísindadeildar** segir m.a. að gera þurfi greinarmun á starfsmönnum sem búa við rannsóknafrelsi og öðrum starfsmönnum sem lúta verkstjórn í rannsóknum sínum. Þá telur deildarráð, andstætt frumvarpinu, að starfsmaðurinn eigi sjálfur að fara með hagnýtingarréttinn og ákveða hvort hann semur við Háskólann eða t.d. fyrirtæki um hagnýtingu eða sameiginlega einkaleyfisumsókn. Þá er varað við að erfitt geti reynst að tilgreina hvort, eða hvenær í rannsókniferlinu, tiltekið hugverk telst til uppfinningar. Ennfremur gæti það verið álitamál hvort tiltekin uppfinning er á verksviði starfsmanns.

2) Frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 17/1991, um einkaleyfi með síðari breytingum. Frumvarpið felur í sér breytingar á lögum um einkaleyfi vegna tilskipunar Evrópusambandsins (98/44/EB) um lögverndun uppfinninga í líftækni. Ekki komu fram athugasemdir frá deildum um frumvarpið. Háskólinn gerir ekki athugasemdir við frumvarpið og styður það.

Umsögn deildarráðs raunvísindadeildar um frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna

1. Deildarráð telur eðlilegt að gera greinarmun á starfsmönnum sem eru sjálfstæðir rannsakendur eða verkefnisstjórar sem stunda rannsóknir að eigin frumkvæði annars vegar (t.d. háskólakennarar og sérfræðingar/fræðimenn/vísindamenn með rannsóknafrelsi) og hins vegar starfsmönnum við rannsóknaverkefni sem lúta verkstjórn. Þess vegna er nauðsynlegt að hafa sérákvæði um hvorn þessara tveggja hópa. Undir síðari hópinn mundu falla starfsmenn sem ráðnir eru að verkefnum undir stjórn þeirra sem falla undir fyrri hópinn.
2. Það er skilningur deildarráðs að samkvæmt núgildandi íslenskum rétti séu uppfinningar þeirrastarfsmanna Háskóla Íslands sem starfa sem sjálfstæðir rannsakendur alfarið þeirra eign og að með frumvarpinu sé gert ráð fyrir að sú eign að hluta til af þeim tekin.
3. Deildarráð telur jákvætt að settur sé á laggirnar farvegur fyrir starfsmenn til að afla einkaleyfis á uppfinningum sínum. Eðlilegt sé að ef stofnunin tekur að sér að sækja um og viðhalda einkaleyfi komi á móti hlutdeild í uppfinningunni og einkaleyfinu. Hins vegar ætti starfsmaðurinn að eiga val um hvort hann fer þannig með eign sína eða hvort hann fer aðra leið, t.d. með því að sjá sjálfur um einkaleyfisumsókn eða semja um það við einkafyrirtæki.
4. Bent er á að það getur verið álitamál hvenær rannsóknafrelsi er þannig komið að hægt sé að tala um uppfinningu. Mismunandi skilningur á þessu gæti leitt til þess að starfsmaður yrði óviljandi sekur um að spilla hugsanlegum einkaleyfishagsmunum.
5. Ákvæði um þriggja mánaða frest atvinnurekanda til að ákveða hvort um einkaleyfisumsókn verði að ræða gæti, til dæmis vegna skorts á nægilega skjótri faglegri umfjöllum, leitt til ónýtingar einkaleyfismöguleika (skorts á forskoti).
6. Það gæti í sumum tilvikum verið álitamál hvort eða hvenær uppfinning er á verksviði starfsmanns.

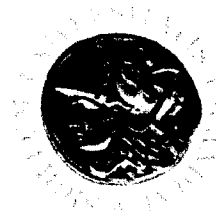
Umsögn deildarráðs raunvísindadeildar um frumvarp til laga um einkaleyfi

Þar sem frumvarpið fjallar fyrst og fremst um aðlögun íslenskrar löggjafar að milliríkjasamningum sem Ísland á aðild að gerir raunvísindadeild ekki athugasemdir við það.

Samþykkt í deildarráði 14. janúar 2004

Háskóli Íslands
rannsóknasvið
B.t. Halldórs Jónssonar
Aðalbyggingu H.Í.

HÁSKÓLI ÍSLANDS	
Brýkill:	004
Fskj.:	0
Móttekið:	14 JAN 2004
Bókað:	Málsnr.: HIA3120012

UNIVERSITY OF ICELAND
FACULTY OF PHARMACY

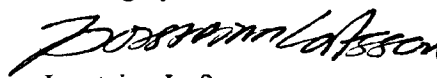
Reykjavík, 12. janúar 2004.

Efni: Umsögn lyfjafræðideildar um "Frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna".

Lyfjafræðideild hefur fjallað um frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna og vill koma eftirfarandi athugasemdum á framfæri:

1. Margir kennarar og starfsmenn Háskóla Íslands eiga í rannsóknasamstarfi við erlend og innlend fyrirtæki. Í flestum tilfellum gera fyrirtækin kröfu um hlutdeild í væntanlegum uppfinningum. Það er skoðun deildarinnar að lögin geti haft letjandi áhrif á slíkt samstarf og þar með dregið úr rannsóknavirkni.
2. Samkvæmt 1. gr. laganna ná þau einungis til þeirra hugverka sem eru einkaleyfishæf en ekki til annarra hugverka sem eru hagnýtanleg eða vernduð af höfundarrétti. Telja verður réttlætismál að sömu ákvæði gildi um hugverk starfsmanna þannig að jafnræði ríki. Skilgreining 1. gr. á orðinu "uppfinning" er því of þröng.
3. Ástæða er til að benda á að ef opinber stofnun eins og Háskóli Íslands tekur að sér að fjármagna, sækja um og/eða markaðssetja uppfinningar þá gengst stofnunin um leið undir ákveðnar skuldbindingar gagnvart uppfinningamanninum. Ljóst er að það getur kostað tugi milljóna króna að sækja um einkaleyfisverndun á einni uppfinningu og viðhalda verndinni á meðan reynt er að markaðssetja hana. Ef opinber stofnun stendur ekki við sínar skuldbindingar þá getur viðkomandi uppfinningamaður væntanlega farið fram á einhverjar skaðabætur. Verði frumvarpið að lögum mun það leiða til kostnaðarauka fyrir Háskóla Íslands.
4. Fram kemur í 2. gr. að lögin eru frávíkjanleg þannig að það er undir stofnuninni (fyrirtækinu) komið hvernig það semur við starfsmenn. Áriðandi er að við þá samninga sé þess vandlega gætt að þeir verði til þess að örva rannsóknir en ekki til þess að letja starfsmenn við að koma hugverkum sínum á framfæri.

f. h. lyfjafræðideildar,
Virðingafyllst,

Þorsteinn Loftsson
deildarforseti

FYLGISKJAL

2

Fylgibréf frá rektor

Jón Ögmundur Þormóðsson
Iðnaðar- og viðskiptaráðuneytið
Arnarhvoli
150 Reykjavík

Reykjavík, 27. júní 2003

Vísað er til bréfs yðar dags. 6. maí 2003, þar sem óskað er eftir athugasemdum við frumvarp um uppfinningar starfsmanna. Meðfylgjandi er umsögn Háskóla Íslands.

Páll Skúlason...

Umsögn Háskóla Íslands um frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna

Reykjavík 27. júní 2003

Fyrir liggur erindi frá iðnaðar- og viðskiptaráðuneytinu, dags. 6. maí 2003, þar sem óskað er eftir athugasemdum við frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna. Á fundi háskólaráðs þann 22. maí sl. fól háskólaráð hugverkanefnd að undirbúa umsögn ráðsins í samráði við deildarforseta. Á fundi háskólaráðs þann 26. júní var lagt fram minnisblað með drögum að umsögn hugverkanefndar ásamt umsögnum raunvísindadeildar og læknadeildar.

Það var niðurstaða ráðsins að Háskóli Íslands styður frumvarp þetta í meginatriðum með hliðsjón af þeim ábendingum sem fram koma hér að neðan.

Helstu atriði frumvarpsins

1. Frumvarpið takmarkast við uppfinningar sem unnt er að fá einkaleyfi fyrir.
2. Byggt er á danskri löggjöf. Þó er lagt fram eitt frumvarp um uppfinningar allra starfsmanna, þ.e. frumvarpið tekur til starfsmanna í háskólum, starfsmanna annarra opinberra aðila og þeirra sem starfa hjá einkaaðilum. Í Danmörku eru sérstök lög um uppfinningar háskólamanna.
3. Meginreglan um uppfinningar hefur verið sú að uppfinningamaður á hagnýtingarréttinn af verkum sínum nema um annað sé samið. Verði frumvarp þetta að lögum getur atvinnurekandi krafist framsalsréttar yfir uppfinningunni.

Þetta felur m.a. í sér:

- a) Tilkynningarskyldu starfsmanns. Óski atvinnurekandi eftir því að öðlast rétt til uppfinningarinnar skal hann skýra starfsmanni frá því innan þriggja mánaða.
- b) Þriggja mánaða biðtíma. Starfsmanni er óheimilt að upplýsa aðra um efni uppfinningarinnar.
- c) Að starfsmaður á rétt á sanngjörnu endurgjaldi ef atvinnurekandi öðlast hagnýtingarréttinn. Gert er ráð fyrir því að stofnun eða fyrirtæki semji við starfsmann um sanngjarnt endurgjald á grundvelli tiltekinna meginssjónarmiða. Athygli er vakin á því að Háskóli Íslands og Landspítali – Háskólasjúkrahús hafa þegar sett sér verklagsreglur um samningsgerð um hagnýtingu hugverka starfsmanna stofnananna og falla þær í meginatriðum vel að frumvarpinu.

Umsögn Háskóla Íslands

Það er mat Háskóla Íslands að það sé kostur að hafa ein lög um þetta efni fremur en tvenn eins og í Danmörku, enda er afar lítill munur á ákvæðum dönsku laganna. Rétt er að benda á að í Noregi eru ein lög um þetta efni (frá 1. janúar 2003). Háskóli Íslands telur að margt mæli með því að viðkomandi stofnun hafi framsalsrétt til uppfinningar. Tilkynningarskyldan felur í sér að allar uppfinningar koma til skoðunar áður en efni þeirra er birt. Verndun uppfinningar er um margt flókið ferli. Álitð er að Háskólinn sé að

jafnaði betur í stakk búinn en hver einstakur vísindamaður til að vernda uppfinningar, t.d. með umsókn um einkaleyfi og viðhaldi þess.

Eins og að framan greinir styður Háskóli Íslands frumvarpið í meginatriðum en vill sérstaklega óska eftir að neðangreind atriði verði tekin til skoðunar:

1. Skilgreining hugtaksins uppfinning er of þröng, en samkvæmt frumvarpinu nær hún eingöngu til uppfinninga sem unnt er að fá einkaleyfi fyrir hér á landi. Frumvarpið nær sem sagt ekki til hugverka sem ekki uppfylla skilyrði einkaleyfaumsóknar, en eru engu að síður hagnýtanleg, t.d. með stofnun sprotafyrirtækis.
2. Ekki er talin ástæða til að vera með sérstakt refsíákvæði sbr. 9. gr. frumvarpsins, enda eru hagsmunir stofnana fulltryggðir með almennum skaðabótarétti. Refsíákvæði af þessu tagi er til þess fallið að valda tortryggni gagnvart frumvarpinu en afar ólíklegt verður að teljast að á slíkt ákvæði muni reyna.
3. Ekki er skýrt samkvæmt frumvarpinu hvort stúdentar, t.d. í rannsóknanámi, hafa stöðu starfsmanna og þar með hvort Háskólinn hefur framsalsrétt gagnvart mögulegum uppfinningum þeirra. Skýra þarf stöðu stúdenta hvað varðar rétt til uppfinninga.

Akureyri, 6. janúar 2004

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Tilvísun: *Bréf iðnaðarnefndar dagsett 1. desember 2003 þar sem leitað er umsagnar um frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna, 313. mál.*

Sjónarmið Háskólans á Akureyri er að taka beri upp löggjöf svipaða þeirri sem nú er í gildi í Danmörku (nr. 347/1999) þar sem lagasvið um einkaleyfi er fært yfir á háskólastigið. Það er mikilvægt að okkar mati að löggjöf um uppfinningar taki tillit til hagsmuna atvinnurekenda og starfsmanna þannig að ekki þurfi að semja um hverja uppfinningu fyrir sig.

Í viðbrögðum Háskólans á Akureyri frá 12. febrúar 2001 við hugmyndum iðnaðar- og viðskiptaráðuneytis um umrædda löggjöf kom fram það viðhorf að aðgreina ætti háskólastofnanir frá “öðrum” rannsóknastofnunum þar sem starfsmenn þessara stofnana vinna að miklu leyti með opinbert fé og því beri að meðhöndla uppfinningar sem þar skapast sem opinbera eign að miklu leyti. Þó bæri að umbuna uppfinningafólki sérstaklega eins og um er rætt í dönsku lögunum frá 1999. Þessi leið virðist ekki hafa verið farin í fyrirliggjandi frumvarpi en er bent á að tryggt sé að niðurstöður rannsókna sem verða til fyrir opinber framlög gagnast einnig samfélaginu með lögum nr. 2/2003, um Vísinda- og tækniráð, lög nr. 3/2003, um opinberan stuðning við vísindarannsóknir og lög nr. 4/2003 um opinberan stuðning við tækniþróun og nýsköpun í þágu atvinnulífsins.

Varðandi skilgreiningu á hugtakinu “starfsmaður,” þá kom það fram í fyrri athugasemdum HA að þessi skilgreining þarf að vera rækileg og skýr. Í háskólum starfa ýmsir á grundvelli samstarfssamninga við stofnanir (t.d. stofnanir atvinnulífsins) sem ekki falla undir háskólann nema að takmörkuðu leyti. Við Háskólann á Akureyri starfa t.d. kennarar/rannsakendur sem eru að hluta ráðnir t.d. við Rannsóknastofnun fiskiðnaðarins, Hafrannsóknastofnun eða aðra en gegna starfsskyldum við HA. Þessi mál er hugsanlega hægt að fella inni lögum þar sem fjallað yrði um að ef starfsmaður vinnur að uppfinningu í samvinnu við aðrar stofnanir beri stofnunum að semja um skiptingu réttinda. Öðugt gæti reynst að semja um slíka hluti eftir á.

7. gr. um sanngjarnt endurgjald er fremur óskýr og mætti útfæra betur. Það sem einna helst ber að athuga í þessu tilviki er meðferðin á orðinu “sanngjarnt” endurgjald og

“verðmæti” uppfinningar. Það má með ýmsu móti meta verðmæti hugverka og sköpunar og það er viðbúið að sjónarmið uppfinningamanns og atvinnurekenda skarist þegar kemur að því að finna sanngjarnt endurgjald. Þó er að nokkru komið til móts við hugsanlegar breytingar á verðmæti uppfinninga í síðustu málsgrein greinarinnar þar sem fjallað er um að endurskoða megi samninga um endurgjald.

8. gr. fjallar um að uppfinning teljist hafa orðið á starfstíma, ef sótt er um einkaleyfi á uppfinningu, innan sex mánaða frá raunverulegum starfslokum. Rétt er að benda á að auðvelt getur talist að segja upp störfum, halda áfram með uppfinningastörf utan stofnunar og sækja svo um einkaleyfi á sjöunda mánuði. Hugsanlega mætti útfæra greinina þannig að uppfinningar sem verða til sex mánuðum frá starfslokum gætu talist hafa orðið til á starfstíma viðkomandi.

Aðrar athugasemdir gerir Háskólinn á Akureyri ekki.

Virðingarfyllst,

Þorsteinn Gunnarsson, rektor

Frá iðnaðarráðuneyti

Frumvarp til laga

um uppfinningar starfsmanna.

1. Tillögur um breytingar á frumvarpi í framhaldi af fundi Árna Vilhjálmssonar, Jóns Ögmundar Þormóðssonar og Jóhanns Hjartarsonar föstudaginn 16. apríl 2004:

Við 6. gr. 2. málsl. 3. mgr. orðist svo: Starfsmaðurinn getur ekki afsalað sér rétti til að sækja um einkaleyfi fyrir fram nema vikið hafi verið frá ákvæðum 3. og 4. gr. með samningi milli atvinnurekanda og starfsmanns sem ráðinn er til að vinna að uppfinningum.

Við 7. gr. Við 2. mgr. bætist nýr málslíður sem orðast svo: Ef starfsmaðurinn er ráðinn til að vinna að uppfinningum má semja svo um að sanngjarnt endurgjald fyrir uppfinningu felist í ráðningarkjörum starfsmannsins einvörðungu.

Tillaga að texta í nefndaráliti vegna breytinga við 3. mgr. 6. gr. og 2. mgr. 7. gr.:

Með tilliti til þess að æ meira kveður að því að fyrirtæki, sérstaklega í hátæknigreinum, ráði starfsmenn beinlínis til rannsókna og þróunarstarfa og til að vinna að uppfinningum, þ.e. til að koma fram með uppfinningar eða fullgera þær, þykir eðlilegt að gera breytingar á 3. mgr. 6. gr. og 2. mgr. 7. gr. frumvarpsins sem geyma ófrávíkjanleg ákvæði.

Í 2. málsl. 3. mgr. 6. gr. yrði samkvæmt þessu tekið skýrt fram að sá réttur, sem að er vikið í málslíðnum og starfsmaður getur ekki afsalað sér fyrir fram, sé réttur til að sækja um einkaleyfi. Þá yrði einnig kveðið á um að umræddur réttur starfsmanns til að sækja um einkaleyfi á biðtíma, þ.e. meðan atvinnurekandi metur hvort hann vilji neyta framsalsréttar, eigi ekki við þegar atvinnurekandi og starfsmaður hafa samið

um að víkja frá ákvæðum 3. gr. um rétt starfsmanns til uppfinningar og 4. gr. um framsal réttar til atvinnurekenda.

Hvað snertir 7. gr. er talið eðlilegt að í þeim tilvikum þegar starfsmaður er ráðinn til að vinna að uppfinningum, eins og gert er í hátæknigreinum, megi semja svo um að sanngjarnt endurgjald fyrir uppfinningu felist í ráðningarkjörum starfsmanns eingöngu en verði ekki háð mati á óvissupáttum síðar, t.d. verðmæti uppfinningar.

Tækninefnd Vísinda- og tækniráðs

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 06.01.04

Málefni: Umsögn tækninefndar um frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna, 313. mál.

Tækninefnd fjallaði um frumvarp til laga, þskj. 359 – 313. mál, um uppfinningar starfsmanna, á fundi sínum þann 6. janúar 2004.

Tækninefnd vill vekja athygli á að í vísinda- og tæknistefnu Vísinda- og tækniráðs, sem samþykkt var á fundi ráðsins þann 18. des. sl. kemur fram í kafla um einkaleyfi og vernd hugverkaréttinda:

“Aukið umfang vísinda- og rannsóknastarfsemi hér á landi gerir verndun hugverka og þekkingarverðmæta æ mikilvægari. Þetta var lengst af ekki ofarlega á dagskrá hér á landi en það hefur breyst á undanförunum árum. Einkaleyfum sem Bandaríska einkaleyfastofnunin (US Patent Office) hefur veitt Íslendingum hefur fjölgað úr 4-5 á ári fram til 1997 upp í 20-25 eftir 2001 og svipuð fjölgun er á einkaleyfum frá Evrópsku einkaleyfastofnuninni (European Patent Office). Mikilvægt er að einkaleyfaferlið sé skilvirkt, réttarstaða starfsmanna og vinnuveitenda ljós og að hvati sé til þess að skrá einkaleyfi og nýta þau til efnahagslegs ávinnings. Hér á landi eru einkaleyfi starfsmanna opinberra rannsóknastofnana og háskóla enn of fá. Vinna við öflun og verndun einkaleyfa er mjög sérhæfð og kostnaðarsöm. Háskólar hafa ekki séð sér hag í því að sinna þessum þætti svo nokkru nemur, einkum vegna þess að nýtingarrétturinn liggur samkvæmt núgildandi lögum alfarið hjá hverjum og einum starfsmanni.”

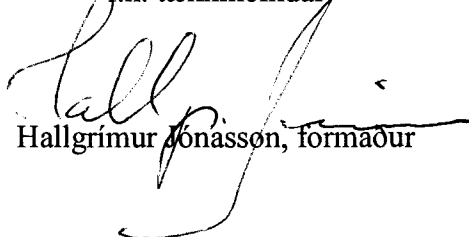
Auk þess kemur fram í Vísinda- og tæknistefnunni að þess sé vænst að skýrari réttarstaða starfsmanna og atvinnurekenda hvetji til aukinnar einkaleyfaskráningar á vegum háskóla og rannsóknastofnana og þar með að þekkingin verði hagnýtt enn frekar til efnahagslegs ávinnings.

Tækninefnd tekur því undir meginstefnu frumvarpsins. Einkaleyfi eru einn grundvallarþáttur tækniþróunar, til að tryggja eðlilegt endurgjald til þeirra er standa að uppfinningum.

Ef frumvarpið verður samþykkt er nauðsynlegt að opinberar rannsóknastofnanir og háskólar standi saman að því að halda utan um þau verðmæti sem felast í einkaleyfum og markaðssetja þekkinguna alþjóðlega.

Virðingarfyllst,

f.h. tækninefndar

Hallgrímur Jónasson, formaður

Alþingi
Erindi nr. Þ 130/1098
komudagur 24.2.2004

Nefndasvið Alþingis,
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík.

ÍSLENSK ERFÐAGREINING

Sturlugötu 8
101 Reykjavík
Símanúmer: 570-1900
Faxnúmer: 570-1981
Netfang: info@decode.is
Veffang: www.decode.is

Reykjavík, 24. febrúar 2004.

Varðar: Umsögn Íslenskrar erfðagreiningar ehf. um frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna, 313. mál. – Beiðni um frest.

Íslensk erfðagreining ehf. (ÍE) þakkar háttvirtri iðnaðarnefnd Alþingis fyrir að fá tækifæri til að láta uppi álit sitt á ofangreindu frumvarpi til laga og biðst velvirðingar á því að hafa ekki þegar haft tök á að skila inn umsögn um frumvarpið.

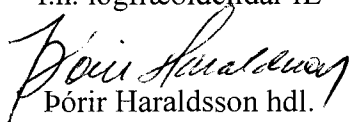
Eins og háttvirtri iðnaðarnefnd er kunnugt þá er byggir ÍE tilvist sína á því að leita að nýrri þekkingu, þróa uppfinningar og breyta þeim í markaðshæfa vöru. Þannig starfa nú hjá ÍE yfir 300 manns og er meginhluti starfsfólks með afar góða menntun og reynslu og hefur verið ráðið til starfa hjá ÍE gagngert í því skyni að leita nýrrar þekkingar sem er einkaleyfishæf og unnt að þróa í markaðshæf verðmæti. Þar sem ÍE byggir tilveru sína á einkaleyfum er fyrirtækinu afar mikilvægt að lagaumhverfi sem varðar uppfinningar og einkaleyfi sé skýrt og réttur fyrirtækisins til uppfinninga vafalaus enda hefur fyrirtækið lagt gífurlegt fjármagn í mannafla, rannsóknir, tæki og hugbúnaðarþróun í rannsóknum sínum.

Frá upphafi hafa allir starfsmenn ÍE undirritað samning um framsal á uppfinningum sínum til fyrirtækisins og er réttur fyrirtækisins til uppfinninga starfsmanna sinna því vafalaus og óumdeildur. Þannig hefur fyrirtækið ákvörðunarrétt um hvort, hvenær og þá hvar sótt er um einkaleyfi og hefur fyrirtækið nú lagt inn fjölda umsókna um einkaleyfi, flest í USA en einnig í öðrum löndum.

ÍE telur að frumvarp það sem hér er til umræðu sé bæði óþarft og beinlínis mjög skaðlegt fyrir hagsmuni ÍE og annarra fyrirtækja sem byggja tilveru sína á einkaleyfum. Telur ÍE að frv. eins og það nú liggur fyrir geti skert samkeppnisstöðu fyrirtækisins og vegi með alvarlegum hætti að vísindalegum og viðskiptalegum hagsmunum ÍE.

Í ljósi hagsmuna fyrirtækisins óskar ÍE eftir því að háttvirt iðnaðarnefnd veiti fyrirtækinu viðbótarfrest til að skila inn umsögn sinni um ofangreint frumvarp.

Virðingarfyllst,
f.h. lögfræðideildar ÍE

Þórir Haraldsson hdl.

Alþingi
Erindi nr. P 130/1219
komudagur 3. 3. 2004

Nefndasvið Alþingis,
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík.

 ÍSLENSK ERFÐAGREINING
Sturlugötu 8
101 Reykjavík
Símanúmer: 570-1900
Faxnúmer: 570-1981
Netfang: info@decode.is
Veffang: www.decode.is

Reykjavík, 3. mars 2004.

**Varðar: Umsögn Íslenskrar erfðagreiningar ehf. um frumvarp til laga um
upppfinningar starfsmanna, 313. mál.**

Íslensk erfðagreining ehf. (ÍE) þakkar háttvirtri iðnaðarnefnd Alþingis fyrir að fá tækifæri til að láta uppi álit sitt á ofangreindu frumvarpi til laga. Jafnframt biðst ÍE velvirðingar á því hve seint umsögnin berst nefndinni en fer þess á leit að nefndin hafi hana til hliðsjónar við umfjöllun sína um frumvarpið.

Eins og háttvirtri iðnaðarnefnd er kunnugt þá er ÍE fyrirtæki í þekkingariðnaði sem byggir tilvist sína á því að leita að nýrri þekkingu, þróa upppfinningar byggðum á þekkingunni og breyta þeim í markaðshæfa vöru. Þannig starfa nú hjá ÍE yfir 300 manns og er meginhluti starfsfólks með góða menntun og reynslu og hefur verið ráðið til starfa hjá ÍE gagnert í því skyni að leita nýrrar þekkingar sem er einkaleyfishæf og unnt að þróa í markaðshæfa vöru. Þar sem ÍE byggir tilveru sína að verulegu leyti á einkaleyfum er ÍE því afar mikilvægt að lagaumhverfi sem varðar upppfinningar og einkaleyfi sé skýrt og réttur og sjálfsforræði fyrirtækisins á því sviði vafalaus, enda hefur fyrirtækið lagt gífurlegt fjármagn í mannafla, rannsóknir, tæki og hugbúnaðarþróun í rannsóknum sínum.

Frá upphafi hafa allir starfsmenn ÍE undirritað samning um framsal á upppfinningum sínum til fyrirtækisins og er réttur fyrirtækisins til upppfinninga starfsmanna sinna því vafalaus og óumdeildur. Þannig hefur fyrirtækið ákvörðunarrétt um hvort, hvenær og þá hvar sótt er um einkaleyfi og hefur fyrirtækið nú lagt inn fjölda umsókna um einkaleyfi, flest í USA en einnig í öðrum löndum.

ÍE telur að frumvarp það sem hér er til umræðu sé bæði óþarft og beinlínis mjög skaðlegt fyrir hagsmuni ÍE og annarra innlendra fyrirtækja í þekkingariðnaði sem byggja tilveru sína á einkaleyfum. Skulu nú rakin nokkur atriði sem ÍE vill sérstaklega koma á framfæri við háttvirta iðnaðarnefnd:

1. Í frumvarpinu felast hömlur á samningafrelsi aðila og í því felst að verið er að taka sjálfsforræði af þekkingarfyrirtækjum og vísindamönnum sem nú starfa hjá þeim eða munu gera það í framtíðinni.

Helstu samkeppnis- og viðskiptaaðilar ÍE eru staðsettir í USA. Frumvarp það sem liggur fyrir skerðir að mati ÍE samkeppnisstöðu fyrirtækisins gagnvart bandarískum líftækniiðnaði þar sem hömlur á samningafrelsi af þessu tagi þekkjast ekki í USA, a.m.k ekki í einkageiranum. Verði frumvarp þetta að

lögum er því hætt á að nýjum störfum í þekkingariðnaði yrði valinn staður í USA fremur en á Íslandi og jafnvel að störf myndu flytjast frá Íslandi til USA. Slík niðurstaða yrði rothögg fyrir þann vísi að þekkingariðnaði sem hér hefur skapast og því verr af stað farið en heima setið.

2. Ákvæði frumvarpsins skerðir sjálfstjórn ÍE og samsvarandi fyrirtækja á algjörlega óásættanlegan hátt. Í eðli starfsemi fyrirtækisins liggur að fyrirtækið verður að hafa fullkomna stjórn á því ferli sem felst í að finna og þróa einkaleyfishæfar uppfinningar. Möguleg yfirráð einstakra starfsmanna yfir einhverjum þáttum þess ferlis stofnar uppbyggingu og starfsemi fyrirtækisins í voða.

Rannsóknarverkefni fyrirtækisins taka mörg ár, starfsmenn eru sérstaklega ráðnir til að sinna þeim og gera einkaleyfishæfar uppfinningar. Þannig eiga lög af þessu tagi afar illa við um starfsemi ÍE þar sem fyrirtækið verður að hafa fullt ákvörðunarvald um það hvort og þá hvenær sótt er um einkaleyfi enda felst í því mikil vinna, kostnaður, viðskiptalegir hagsmunir og flóknir tímafrestir samkvæmt alþjóðlegum einkamálasáttmálum og lögum einstakra ríkja.

Ákvæði frumvarpsins, verði það að lögum, geta komið í veg fyrir að ÍE geti nýtt uppfinningar á nauðsynlegan hátt, t.d. sem viðskiptaleyndarmál og takmarka þannig í raun nýtingarmöguleika ÍE á uppfinningum sínum. Af þessum ástæðum er algerlega óásættanlegt fyrir ÍE að starfsmaður fyrirtækisins geti á eigin spýtur sótt um einkaleyfi fyrir uppfinningu. Slík ákvörðun er óaðskiljanlegur hluti af vísinda- og viðskiptaáætlunum fyrirtækisins sem ófært er að framselja með nokkrum hætti til einstakra starfsmanna. Umsóknarferlið er enn fremur það flókið og hættan á afdrifaríkum mistökum það mikil að stjórn þess verður ekki lagt í hendur á einstökum starfsmönnum. Önnur sjónarmið kunna að eiga við um uppfinningar starfsmanna fyrirtækja utan þekkingariðnaðar, en fráleitt verður að telja að slík sjónarmið eigi að ráða almennri löggjafarstefnu á sviði einkaleyfaréttar.

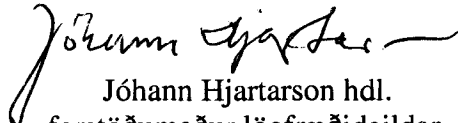
3. Rannsóknir ÍE eru þess eðlis að þær taka langan tíma og oft liggur að baki margra ára vinna hjá fjölda einstaklinga áður en uppfinning verður einkaleyfishæf. Þar sem meginhluti starfsfólks ÍE er beinlínis ráðið til starfa hjá fyrirtækinu til þess að vinna að uppfinningum, ÍE hefur lagt þeim til afar dýr og sérhæfð tæki og búnað og sérfræðiaðstoð á öllum sviðum, er fráleitt að starfsmenn eigi ráðstöfunarrétt eða lögbundinn rétt til sérstakrar fjárhagslegar umbunar fyrir vinnu sína að þessu leyti, umfram laun og starfstengdar greiðslur. Slíkt gæti beinlínis haft áhrif til hins verra bæði á atvinnuöryggi og starfskjör þar sem það skapaði óeðlilega óvissu í rekstri fyrirtækisins sem taka yrði tillit til við ákvarðanir um laun og mannahald. Einnig skal bent á að innbýrðis mótsagnir eru í 7. gr. frv. og grg. um umbun til starfsmanna sem yrði ávísun á deilur og málaferli ef að lögum yrði.

Í ljósi þess sem að ofan greinir leggur ÍE áherslu á að frumvarp þetta verði ekki að lögum og verði dregið til baka, heldur skoðuð möguleg áhrif lagasetningar á þessu sviði í samráði við þau fyrirtæki sem eiga hagsmuni að gæta. Á það einkum við um grundvallaratriði eins og það hvort nýjar lagareglur á þessu sviði eigi yfirhöfuð að

taka til starfsemi einkafyrirtækja með þeim hætti að skerða samningsfrelsi og sjálfsforræði fyrirtækja og einstaklinga á einkamarkaði.

Ef nauðsynlegt er talið að setja lagaramma sem tekur til opinberra starfsmanna og stofnana að þessu leyti, þyrfti að breyta 2. mgr. 1. gr. frumvarpsins þannig að tvö síðustu orðin (“eða einkaaðila”) féllu út þannig að frv. taki þá eingöngu til uppfinninga sem gerðar eru af starfsmönnum hjá hinu opinbera.

Virðingarfyllst,
f.h. Íslenskrar erfðagreiningar

Jóhann Hjartarson hdl.
forstöðumaður lögfræðideildar.

Alþingi
Erindi nr. Þ 130/734
komudagur 12.1.2004

Akranesi 28.12.2003

**Athugasemdir Laganefndar Lyfjafræðingafélags Íslands vegna frumvarps til laga um uppfinningar starfsmanna.
(þingskjal 359; 313. mál)**

Laganefnd telur mikilvægt að fram sé komið frumvarp um uppfinningar starfsmanna enda starfa margir lyfjafræðingar við rannsóknir og þróun. Meginmarkmið frumvarpsins er að skýra réttarstöðu starfsmanna og vinnuveitenda og skilgreina þau formsatriði sem ber að fylgja þegar fram kemur uppfinning sem hægt er að fá einkaleyfi fyrir hér á landi.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins:

8. gr. Í greininni er að finna ákvæði sem tengjast réttarstöðu atvinnurekanda og starfsmanns við starfslok. Ekki verður séð að greinin eins og hún stendur skýri hvernig beri að fara með mál einstaklinga sem verða að hætta störfum sökum veikinda eða andláts skömmu fyrir umsókn um einkaleyfi.

Aðrar athugasemdir ekki gerðar

Fh Laganefndar Lyfjafræðingafélags Íslands

Ólafur Adolfsson
Hafrún Friðriksdóttir
Skúli Skúlason

VÍSINDANEFND VÍSINDA- OG TÆKNIRÁÐS Alþingi

Erindi nr. P 130/755

komudagur 16.1.2004

Nefndarsvið Alþingis
Austurstræti 8 -10
150 Reykjavík

Reykjavík 14. janúar 2004

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna, þskj. 359 - 313. mál

Vísindanefnd Vísinda- og Tækniráðs fjallaði um frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna, þskj. 359 - 313. mál, á fundi sínum hinn 14. janúar 2004.

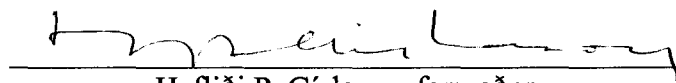
Frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna gerir ráð fyrir að allir starfsmenn hins opinbera eða einkaaðila eigi rétt til uppfinninga sem þeir koma fram með en að atvinnurekandi geti krafist framsals réttarins yfir uppfinningunni gegn sanngjörnu endurgjaldi. Samkvæmt 2.gr. eru lögin frávikjanleg þannig að víkja má frá ákvæðum laganna með samningum um flesta þætti þeirra.

Vísindanefnd gerir ekki efnilegar athugasemdir við tilgang frumvarpsins eða einstakar greinar þess. Nefndin telur frumvarpið samræmast grein um einkaleyfi og verndun hugverkaréttinda í Vísinda- og tæknistefnu næstu þriggja ára sem samþykkt var á fundi Vísinda- og tækniráðs 18. desember 2003:

Aukið umfang vísinda- og rannsóknastarfsemi hér á landi gerir verndun hugverka og þekkingarverðmæta æ mikilvægari. Þetta var lengst af ekki ofarlega á dagskrá hér á landi en það hefur breyst á undanförunum árum. Einkaleyfum sem Bandaríska einkaleyfastofnunin (US Patent Office) hefur veitt Íslendingum hefur fjölgað úr 4-5 á ári fram til 1997 upp í 20-25 eftir 2001 og svipuð fjölgun er á einkaleyfum frá Evrópsku einkaleyfastofnuninni (European Patent Office). Mikilvægt er að einkaleyfaferlið sé skilvirkt, réttarstaða starfsmanna og vinnuveitenda ljós og að hvati sé til þess að skrá einkaleyfi og nýta þau til efnahagslegs ávinnings. Hér á landi eru einkaleyfi starfsmanna opinberra rannsóknastofnana og háskóla enn of fá. Vinna við öflun og verndun einkaleyfa er mjög sérhæfð og kostnaðarsöm. Hafa háskólar ekki séð sér hag í því að sinna þessum þætti svo nokkru nemur, einkum vegna þess að nýtingarrétturinn liggur samkvæmt núgildandi lögum alfarið hjá hverjum og einum starfsmanni.

Frumvarpið er hugsað sem hvati til starfsmanna til einkaleyfasóknar. Þess er vænst að ný lög hvetji til aukinnar einkaleyfaskráningar á vegum einkafyrirtækja, háskóla og rannsóknastofnana, og að þekking verði hagnýtt enn frekar til efnahagslegs ávinnings. Allir rannsóknaaðilar þurfa að afla sér kunnáttu til að meta einkaleyfishæfi niðurstaða rannsókna og markaðssetja þau einkaleyfi sem aflast og þekkinguna sem liggur að baki þeirra. Í þessu samhengi verður að huga að kostnaði við umsóknir um einkaleyfi, sem eru dýrt og flókið ferli. Ekki er ljóst hvort einstakar opinberar stofnanir eða háskólar hafi burði til að fjármagna einkaleyfisumsóknirnar án sérstaks átaks ríkissjóðs. Vísindanefnd telur mikilvægt að samræma aðstöðu opinberra aðila hvað varðar fjármögnun og stuðning við slíkar umsóknir og gæta að samlegðaráhrifum í því sambandi.

F.h vísindanefndar

Hafliði P. Gíslason, formaður

Alþingi - skrifstofa
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík 20. 01 .2004
R040013/115
HKrG/ev

Efni: Þingskjal 359 - mál 313. Frumvarp til laga um uppfinningar
starfsmanna.

Frumvarpið sem hér er til umsagnar felur í sér skilgreiningu á samstarfsferli atvinnuveitanda og starfsmanns hans þegar um er að ræða uppfinningar starfsmanna. Í frumvarpinu er lagt til að lögfestar verði meginlínur í samskiptum þeirra á fyrstu stigum ferlis uppfinninga til umsóknar um einkaleyfi og síðar hagnýtingar. Frumvarpið nær til starfsmanna fyrirtækja, starfsmanna sem sinna vísindastörfum við háskóla eða aðra skóla á háskólastigi, svo og þeirra er starfa hjá opinberum rannsóknastofnunum.

Við lýsum stuðningi við frumvarpið. Við gerum ekki athugasemdir við einstakar greinar og tókum undir að hliðstæð lög eiga að gilda hvort heldur starfsmaður vinnur hjá fyrirtæki, í vísindaumhverfi háskóla eða hliðstæðri menntastofnun eða hjá opinberi rannsóknastofnun.

Rannsóknamiðstöð Íslands telur þó rétt að hugað verði að eftirfarandi:

1. Að afrakstur rannsókna sem studdar eru með opinberu fé sé hagnýttur í auknu mæli í atvinnulífinu. Í þessu sambandi er vísað til athugasemda við lagafrumvarpið þar sem fjallað er um dönsk og bandarísk lög um eignarrétt á sviði uppfinninga.
2. Stefna ber að því að fækka hindrunum á leið uppfinninga og styrkja hvata sem geta stuðlað að meiri hagnýtingu uppfinningu í atvinnulífinu. Hindranir eru margar. Sumar eru fjárhagslegar, aðrar tæknilegar og enn aðrar háðar því hvort uppfinningin verður til í starfsumhverfi fyrirtækis, vísindaumhverfi háskóla eða rannsóknarumhverfi opinberar stofnunar. Hvatairnir eru einnig nokkrir. Áhrifamest er vonin um efnahagslegan ávinning, aðrir hvatar eru meira tengdir starfsumhverfinu.

Með kveðju

Hans Kr. Guðmundsson

RANNSÓKNASTOFNUN LANDBÚNAÐARINS
AGRICULTURAL RESEARCH INSTITUTE

ADALSTÖÐVAR
HEADQUARTERS: KEILNAHOLT, IS-112 REYKJAVÍK, ICELAND
KENNITALA
I.D. no.: 530269.3109

Alþingi
Erindi nr. Þ 130/722
komudagur 8.1.2004

SÍMI
TELEPHONE: (354) 577 1010
MYNDSENDIR
TELEFAX: (354) 577 1020

REYKJAVÍK,
23.12.2003

1-121
ÞT/-

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

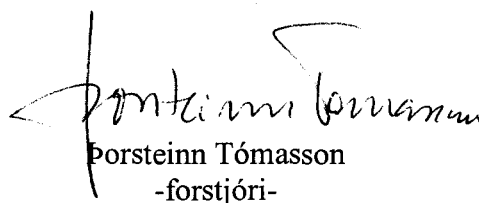
Frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna, 313. mál.

Rannsóknastofnun landbúnaðarins lýsir stuðningi við frumvarpið og telur að þörf sé fyrir lagasetningu um gagnkvæman rétt starfsmanna til uppfinninga.

Árangur vísindastarfa stofnunarinnar mun í vaxandi mæli leiða af sér þekkingu sem hægt verður að nýta innan laga um hugverkarétt. Gott dæmi um slíkt er árangur á sviði kynbóta í plöntum sem leitt hafa til markaðsetningar nýrra yrkja sem varin eru samkvæmt lögum um yrkisrétt nr 58/2000.

Stofnunin stefnir að því að útfæra réttindi á þessu sviði með samningum við starfsmenn.

Virðingarfyllst,

Þorsteinn Tómasson
-forstjóri-

SAMTÖK ATVINNULÍFSINS

Nefndasvið Alþingis
Iðnaðarnefnd
Austurstræti 8-10

150 REYKJAVÍK

SA/áms Reykjavík 26. janúar 2003

Efni: Frumvarp til laga um uppfinningar starfsmanna, 313. mál 2003.

Samtök atvinnulífsins telja nauðsynlegt að skýrar reglur gildi um uppfinningar starfsmanna og því æskilegt að sett sé löggjöf um það efni eins og frumvarpið gerir ráð fyrir.

Meginregla frumvarpsins er að starfsmaður eigi rétt til þeirra uppfinninga sinna sem eru þáttur í starfi hans og að atvinnurekandinn öðlast í því tilviki framsalsrétt. Samtök atvinnulífsins áréttu að þegar vinna starfsmanna í þágu atvinnurekanda leiða til uppfinningar er það skýlaus krafa atvinnurekanda að þær uppfinningar teljist hans eign. Gera má ráð fyrir að uppfinningin sé unnin í vinnutíma og með tækjum vinnuveitandans og er því eðlilegt að vinnuveitandi eigi afraksturinn af vinnu sem hann greiðir fyrir.

Varðandi tilkynningarfresti í 6. gr. er lagt til að fresturinn byrji ekki að líða fyrr en starfsmaðurinn hefur gefið þær upplýsingar eða látið af hendi gögn sem nauðsynleg eru til að meta mikilvægi uppfinningarinnar, sbr. 5. gr. Slík breyting er til bóta jafnvel þótt ganga megi út frá því að starfsmaður og vinnuveitandi geti samið um lengri frest, t.d. ef leggja þarf í umfangsmikla rannsókn á nýtingu uppfinningarinnar, sbr. ákvæði 2. gr. Er þá gengið út frá því að lokamálsliður 3. mgr. 6. gr. um að starfsmaður geti ekki afsalað sér "þessum rétti" fyrirfram eigi einungis við um efnisreglu þeirrar sömu málsgreinar.

Ákvæði 7. gr. um sanngjarnt endurgjald þykir of opið. Í greinargerð er gerð frekari grein fyrir því hvaða atriði geta komið til álita varðandi ákvörðun endurgjalds. Miðað við hvað þar kemur fram er ástæða til að leggja skýrari línur í frumvarpinu sjálfu.

Einnig er lagt til að 7. gr. verði ekki ófrávíkjanleg. Aðstæður geta verið með þeim hætti að það teljist mjög eðlilegt að samið sé um að starfsmaður fái ekki sérstakt endurgjald, sérstaklega ef slíkt samkomulag er gert eftir uppfinningu.

Þá er gerð athugasemd vegna fyrningarfrests sem er 10 ár samkvæmt frumvarpinu sem er of langur tími. Í dönsku lögunum sem frumvarpið er byggt á er fyrningarfrestur í þessu tilviki 5 ár. Eðlilegra er að miða við 4 ára fyrningarfrest sem er sá fyrningarfrestur sem gildir um launakröfur.

Uppfinningar eftir starfslok geta verið gerðar á meðan starfsmaður er ennþá á launum hjá vinnuveitanda. Er því lagt til að sex mánaða fresturinn byrji að líða þegar starfsmaður fer af launaskrá fyrirtækisins, hvort sem hann inni af hendi vinnuframlag eða ekki. Þangað til launagreiðslum lýkur er litið svo á að starfsmaðurinn sé í þjónustu atvinnurekanda og bundinn trúnaði við hann.

SAMTÖK ATVINNULÍFSINS

Ennfremur væri æskilegt að það væru úrræði innan stjórnslunnar sem tæki á ágreiningi skv. lögunum um sanngjarnt endurgjald, en úrskurður slíkrar kærunefndar yrði þó ekki bindandi. Það auðveldar aðilum að leita réttar síns ef þeir eru ekki sammála um hvað teljist vera sanngjarnt endurgjald í skilningi laganna.

Ekki er talin ástæða til að koma fram með frekari efnislegar athugasemdir við frumvarpið að svo stöddu en við áskiljum okkur hins vegar rétt til að koma með frekari athugasemdir á síðari stigum málsins.

Virðingarfyllst,

Álfheiður M. Sívertsen

Álfheiður M. Sívertsen

Samtök iðnaðarins
Federation of Icelandic Industries

Alþingi
Iðnaðarnefnd
b.t. Elínar Valdísar Þorsteinsdóttur
150 Reykjavík

Reykjavík, 22. febrúar 2004

Efni: Uppfinningar starfsmanna, 313. mál

Samtök iðnaðarins vilja koma á framfæri við iðnaðarnefnd Alþingis eftirfarandi ábendingu sem einnig var sett fram við undirbúning lagasetningar um uppfinningar starfsmanna:

Réttarstaða starfsmanna sem sinna rannsóknum og nýsköpun, hvort sem er við háskóla eða hjá einkafyrirtækjum, þarf að vera skýr að íslenskum lögum. Myrkur og óskýrleiki á þessu sviði getur orðið atvinnuppbyggingu fjötur um fót og rýrt traust milli þeirra aðila sem verða að vinna saman svo nýtt fyrirtæki eða ný framleiðsluvara geti orðið til.

Samtök iðnaðarins gera einungis eina efnislega athugasemd við frumvarpið í þeirri gerð sem nú liggur fyrir, enda áttu samtökin fulltrúa í nefnd þeirri sem stóð að samningu frumvarpsins.

Athugasemdin er þessi: SI telja varhugavert að skv. frumvarpinu skuli ekki gert ráð fyrir neinni kæruleið annarri en hinn almennu dómstólaleið. Við teljum að fyrir því séu ríkar ástæður að koma upp slíkri kæruleið og bendum á eftirfarandi atriði:

- (1) reglur á þessu sviði eru nýmæli á Íslandi
- (2) mikilvægasta markmið þeirra er að byggja upp traust milli ólíkra aðila
- (3) til að byggja upp traust þarf að gefast kostur á skjótri og skýrri úrlausn í fyrstu deilumálum sem upp kunna að koma
- (4) sú hættu má ekki vera fyrir hendi að fyrirtæki falli frá þróun hugmyndar/vöru af þeirri ástæðu að málaþrekstur vegna hugverka sé ótilhlýðilega dýr.

Í ljósi þess að kærunefndum fjölgar almennt talsvert á Íslandi með tilheyrandi kostnaði fyrir hið opinbera bendum við á að e.t.v. mætti færa kærumál er rísa vegna ætlaðra brota á væntanlegum lögum um uppfinningar starfsmanna undir starfssvið kærunefndar sem þegar starfar, t.d. áfrýjunarnefndar um hugverk á sviði iðnaðar. Eins og nafnið gefur til kynna er verksvið þeirrar nefndar einkum að fjalla um áfrýjanir ákvarðana Einkaleyfastofu en í 5. tl. 1. gr. reglugerðar um nefndina er samt að finna almennt heimildarákvæði til að taka málskot byggð á öðrum lögum undir verksvið nefndarinnar, sé svo fyrir mælt í lögnum sjálfum. Teljum við ástæðu til að gaumgæfa hvort til greina komi að nýta þessa heimild í væntanlegum lögum um uppfinningar starfsmanna.

SAMTÖK IÐNAÐARINS

Kristrún Heimisdóttir
lögfræðingur

**Samantekt á athugasemdum Stéttarfélags Verkfræðinga við frumvarp
lönaðarráðherra til laga um uppfinningar starfsmanna.**

Kynnt á fundi lönaðarnefndar Alþingis 3. mars 2004

Alþingi
Erindi nr. P 130/1220
komudagur 3.3.2004

- Óljóst hvað gildir þegar starfsmaður atvinnuveitanda kemur með uppfinningu í tengslum við útselda ráðgjafarvinnu til þriðja aðila, þar sem þriðji aðili sækir um einkaleyfi á hugmyndinni og nýtir hana í eigin starfsemi.
- Útvíkka ber frumvarpið til allra einkaleyfishæfra uppfinninga, en ekki bara uppfinninga sem hægt er að fá einkaleyfi á Íslandi. 1. gr.
- Óljóst hvað gildir þegar starfsmenn tveggja eða fleiri fyrirtækja, jafnvel í mismunandi löndum, koma fram með sameiginlega uppfinningu í kjölfar samvinnuverkefnis. Sama gildir um íslensk fyrirtæki sem hafa starfsstöðvar erlendis og höfundar uppfinningar eru í fleiri löndum. 1. gr.
- Óæskilegt að hafa sum ákvæði laganna frávikjanleg. Samningsstaða starfsmanna oftast léleg og því líklegt að þeir beri skarðan hlut frá borði í samningum. 2. gr.
- Vantar nákvæmari skilgreiningu á muninum á starfsuppfinningu og einkauppfinningu. SV hefur lagt fram tillögu að nákvæmari skilgreiningu á starfs- og einkauppfinningu. 4. gr.
- Ótækt að starfsmaður verði skaðabótaskyldur ef hann tilkynnir ekki uppfinningu. Oft óljóst hvort uppfinning sé einkaleyfishæf og fæstir starfsmenn hafa sérfræðipækkingu til að meta nýnæmi uppfinningar eða hvort um nýja uppfinningu sé að ræða. 5. gr.
- Ef starfsmaður er skyldugur til tilkynna allar mögulegar uppfinningar til atvinnuveitanda er eðlilegt að gerð sé sambærileg krafa til atvinnuveitanda að hann athugi einkaleyfishæfi allra nýjunga sem starfsmenn koma með og beri þannig sambærilega skyldur og starfsmaðurinn. 6. gr.
- Mjög æskilegt er að skilgreina aðferð eða eðlileg viðmið til að reikna lágmarks endurgjald út. 7. gr.
- SV krefst að réttur atvinnuveitanda til uppfinningar takmarkist við uppfinningar sem eru tilkynntar/ fram komnar fyrir lok eiginlegs ráðningartíma. Í þessu sambandi er nauðsynlegt að skilgreina nánar hvenær uppfinning telst fram komin. Ef uppfinning kemur fram fyrir lok ráðningartíma og atvinnuveitandi hefur tilkynnt innan 3 mánaða að hann hyggist nýta hana, þá er eðlilegt að ákvæði 7. gr. um sanngjarnt endurgjald gildi áfram og er 10 ára fyrningartími í því sambandi of stuttur í ljósi þess að það getur tekið 5 – 10 ár að afla einkaleyfis og nýta uppfinninguna frá því að hún er fram komin. 8. gr.

Alþingi
Erindi nr. P 130/968
komudagur 6. 2. 2004

Reykjavík 6. febrúar 2004

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

**Umsögn Stéttarfélags verkfræðinga um frumvarp til laga um
upppfinningar starfsmanna.**

Þingskjal nr. 359, 313. mál

Almenn umsögn.

Frumvarpið er almennt skýrt og gott svo langt sem það nær. Það eyðir ákveðinni óvissu varðandi réttarstöðu starfsmanna og fyrirtækja þegar kemur að hugverkarétti á sviði einkaleyfishæfra upppfanninga. Lengi má gott bæta og því leggur Stéttarfélag verkfræðinga til ýmsar breytingar sem það telur nauðsynlegar til að frumvarpið þjóni tilgangi sínum.

Frumvarpið virðist hafa tvíþættan tilgang. Annars vegar að leysa úr réttaróvissu um rétt til hagnýtingar upppfanninga og hins vegar að tryggja upppfinningamanni sem er starfsmaður fyrirtækis eða stofnunar hæfilega umbun fyrir upppfingu sína. Með seinna markmiðinu er væntanlega verið að reyna að hvetja til skipulegs upppfanningastarfs og það verður að teljast jákvætt.

Réttarstaðan skýrist talsvert með þessu frumvarpi en seinna markmiðið um umbun og kjör upppfanningamanns næst trúlega ekki. Ástæðan er aðallega 2. gr frumvarpsins svo og orðalag í 7. gr. Segja má að það sé regla hjá öllum fyrirtækjum þar sem mikil vörupróun og upppfanningastarfsemi fer fram, að starfsmenn séu eingöngu ráðnir ef þeir afsala sér rétti til hagnýtingar upppfanningar og umbunin felist eingöngu í launum þeirra. Þetta frumvarp mun tæplega breyta þessu. Samningsstaða starfsmanna um þetta atriði er ekki góð.

Í frumvarpið vantar nánari skilgreiningu á hvenær upppfanning telst starfsupppfanning og hvenær hún telst einkaupppfanning þegar starfssvið atvinnuveitanda er viðtækt skilgreint. Nákvæm skilgreining er nauðsynleg til að skera ótvírætt úr um hvenær atvinnuveitandi á rétt til hagnýtingar upppfanningarinnar.

Stéttarfélag verkfræðinga telur afar mikilvægt að allar kröfur vinnuveitanda, þar með talin krafan að starfsmaður afsali sér rétti til hagnýtingar upppfanningar, takmarkist við ráðningartíma eins og önnur ráðningarkjör. Eftir að ráðningartíma lýkur er óeðlilegt að annar hvor samningsaðila eigi kröfu á hinn nema um það sé gagnkvæmt samkomulag.

Þá vantar tilfinnanlega í frumvarpið nákvæmari skilgreiningu á atvinnuveitanda. Hver er réttur starfsmanns hjá ráðgjafa/verktaka-fyrirtæki A þegar hann kemur með uppfinningu fyrir óskýlt fyrirtæki B í kjölfar útseldrar ráðgjafarvinnu til B og fyrirtæki B ákveður að nýta uppfinninguna í eigin starfsemi? Á starfsmaður fyrirtækis A þá rétt á sanngjörnu endurgjaldi frá sínum atvinnuveitanda? Frumvarpið tekur ekki á þessu, en bráðnauðsynlegt er að eyða lagaóvissu um þetta atriði.

Við gerð þessarar umsagnar leitaði Stéttarfélag verkfræðinga til verkfræðinga hjá fyrirtækjunum Össuri, deCode, ORF-líftækni, Marel og Löntæknistofnun.

Stéttarfélag verkfræðinga óskar eftir því að fá að koma frekar að frumvarpsgerðinni á síðari stigum.

Umsögn um einstakar greinar frumvarpsins

1. gr.

- Gildissvið lagafrumvarpsins er óljóst og of takmarkað.
- Óljós staða um uppfinningar sem ekki fá einkaleyfi hérlandis, en hægt að sækja um einkaleyfi fyrir erlendis. Eðlilegt er að útvíkka gildissviðið til uppfinninga sem hægt er að fá einkaleyfi fyrir í öðrum löndum, eða á markaðssvæði viðkomandi uppfinningar.
- Ekki er vitað hvort hægt sé að fá einkaleyfi á uppfinningu fyrr en í lok einkaleyfisferlis. Þar af leiðandi er ekki hægt að vita fyrr en eftir á hvort lögin hafi átt að gilda um viðkomandi uppfinningu.
- Frumvarpið gerir ekki ráð fyrir uppfinningum sem koma fram í alþjóðlegu samstarfi, eða hjá íslenskum fyrirtækjum sem hafa starfsstöðvar erlendis. Þetta skapar lagaóvissu og getur hindrað þátttöku Íslendinga í alþjóðlegum rannsóknarverkefnum.

Sjá nánari umfjöllun í viðauka.

2. gr.

- Lögin eru frávikjanleg sem mun þýða í flestum tilfellum að atvinnuveitandi mun sækjast eftir því að fá sem víðtækastan rétt til uppfinninga starfsmanna sinna. Staða starfsmanns er veik í þessu sambandi í dag hjá þeim fyrirtækjum sem hafa sótt um einkaleyfi.

Sjá nánari umfjöllun í viðauka.

3. gr.

- Engin athugasemd

4. gr.

- Óskýrt hvenær uppfinning telst starfsuppfinning og hvenær hún telst einkauppfinning. Mikil lagaóvissa varðandi fyrirtæki sem hafa mjög víðtækt starfssvið eins og t.d. ráðgjafafyrirtæki, verkfræðistofur og rannsóknarstofnanir. Ótækt að atvinnuveitandi fái rétt til uppfinningar sem starfsmaður kemur með að eigin frumkvæði og með eigin vinnu í sínum frítíma þegar uppfinningin tengist ekki verkefni eða vinnu sem atvinnuveitandi hefur áður falið honum, jafnvel þó hún sé á sérfræðisviði viðkomandi. Þetta gildir sérstaklega þegar starfssvið atvinnuveitanda er mjög víðtækt.

- Í viðauka þessarar umsagnar er sett fram drög að nákvæmari skilgreiningu á starfsuppfirningu og einkauppfirningu.

Sjá nánari umfjöllun í viðauka.

5. og 6. gr.

- Skyldur starfsmanns eru skilgreindar ítarlega, en skyldur atvinnuveitanda gagnvart starfsmanni óljóðar og illa skilgreindar. Það verður að ríkja jafnræði milli starfsmanns og atvinnuveitanda varðandi skyldur.
- Ótækt að starfsmaður verði skaðabótaskyldur ef uppfirning er ekki tilkynnt, því starfsmaður sem kemur fram með uppfirningu getur sjaldnast séð hvort um sé að ræða einkaleyfishæfa uppfirningu.
- Oftast þarf að kaupa vinnu sérfræðings til skera úr um einkaleyfishæfi uppfirningar og oft er ekki hægt að skera úr um það fyrr eftir að búið er að fullþróa uppfirninguna.

Sjá nánari umfjöllun í viðauka.

7. gr.

- Hér væri æskilegt að skilgreina aðferð eða eðlileg viðmið til að reikna lágmarks endurgjald út.
- Í 1. mgr. er óljóst orðalag sem þarf að laga: *“nema verðmæti uppfirningar fari ekki fram úr því sem ætla má með sanngirni að starfsmanninum ber að inna af hendi með tilliti til heildarkjara hans”*. Íslensk fyrirtæki með umfangsmikla vöruþróun og rannsóknir munu beita þessu ákvæði gegn sínum starfsmönnum sem vinna við nýsköpun, og því er allt tal um sanngjarnt endurgjald marklaust.
- 4. mgr. er góð og nauðsynleg.

8. gr.

- Greinin er skýr og 2. mgr. er góð og nauðsynleg.
- Getur skapað vandræði ef starfsmaður segir upp starfi sínu og fer að vinna við sama starfssvið hjá nýju fyrirtæki og kemur fram með uppfirningu þar innan 6 mánaða frá ráðningu. Fyrri atvinnuveitandi getur þá gert kröfu um rétt til uppfirningarinnar skv. þessari grein og 4. gr.. Ótækt er að tvö fyrirtæki geti gert kröfu til nýtingarréttis sömu uppfirningarinnar.
- Það er eðlilegt að miða rétt atvinnuveitanda til hagnýtingar á hverri þeirri starfsuppfirningu skv. 4. gr. sem starfsmaður kemur fram með (tilkynnir) fyrir lok ráðningartíma og að önnur ákvæði laganna gildi þá um viðkomandi uppfirningu óháð því hvort eða hvenær lögð er inn umsókn um einkaleyfi á uppfirningunni. Atvinnurekandi hefur engan rétt til uppfirninga sem koma fram eftir lok ráðningartíma og hefur engar skyldur á móti.
- Það þarf nauðsynlega að skilgreina betur hvenær uppfirning telst fram komin.

Sjá nánari umfjöllun í viðauka

9. gr.

- Spurning hvort aðlögunarfrestur að frumvarpinu sé nægilega langur.

Viðauki

Nánari skýringar við athugasemdir einstakara greina lagafrumvarpsins.

Athugasemdir sem tengjast engri ákveðinni grein:

Frumvarpið virðist takmarkast við þá stöðu þegar starfsmaður fyrirtækis finnur eitthvað upp sem beint nýtist viðkomandi fyrirtæki, en tekur ekki á því þegar fyrirtæki eins og verkfræðistofur, rannsóknastofnanir eða ráðgjafarfyrirtæki selja út þjónustu til þriðja aðila sem sækir svo um einkaleyfi á uppfinningunni á eigin kostnað og hagnast þannig væntanlega af uppfinningunni. Hver á þá að greiða uppfinningamanninum sanngjarnt endurgjald sbr. 7. gr. frumvarpsins? Er það atvinnuveitandi starfsmannsins / uppfinningamannsins sem þá fær óvæntan kostnað á sig, hugsanlega án þess að auknar tekjur komi á móti, eða er það kaupandi þjónustunnar (sá sem nýtir uppfinninguna). Ef það er kaupandi þjónustunnar sem á að greiða sanngjarnt endurgjald, hvernig skiptist það endurgjald milli starfsmannsins og hans atvinnuveitanda. Þetta eru mál sem t.d. starfsmenn löntæknistofnunar standa stundum frammi fyrir þar sem viðskiptavinir stofnunarinnar leita til hennar þegar finna þarf lausn á tæknilegu vandamáli og engin lausn virðist vera til á markaðnum. Ef ný tæknileg lausn finnst á vandamálinu, sem hvorki er sjálfgefið, né hægt að gera kröfu um, er hin nýja lausn í flestum tilfellum einkaleyfishæf, þar sem hún var áður óþekkt. Markmið viðskiptavina löntæknistofnunar er því oftast strax í upphafi, það að sækja um einkaleyfi á þeim lausnum sem hugsanlega finnast og semja því strax í upphafi við stofnunina um að fá allan nýtingarrétt af niðurstöðunum, eða halda þeim sem eigin framleiðsluleyndarmáli, ef það er hægt. Í athugasemdum með frumvarpinu um 1. gr. er tekið fram að þau ná ekki til verktaka t.d. ráðgjafa. Spurning er því hvort líta megi á uppfinningu sem starfsmaður verktaka (ráðgjafarfyrirtækis, rannsóknarstofu eða verkfræðistofu) kemur fram með og er "seld" til þriðja aðila, sé framleiðsluvara viðkomandi verktakafyrirtækis og því eigi starfsmaður verktakans rétt á sanngjörnu endurgjaldi frá sínum atvinnuveitanda (verktakanum), sem aftur verður að tryggja sér greiðslur frá verkkaupa ef einkaleyfishæf uppfinning kemur fram í samstarfi þeirra svo hægt sé að standa við ákvæði 7. gr. frumvarpsins. Ef þetta er skilningur þeirra sem leggja fram lagafrumvarpið, þá er æskileg að það komi skýrt fram í sjálfum lagatextanum.

Mögulegt er að einhverjar uppfinningar, viðskiptahugmyndir eða önnur mikilvæg hugverk sem ekki eru einkaleyfishæfar lendi utan við lögin, svo sem hugbúnaður, þjónusta, óvenjuleg aðferð eða "lausn á verkefni" sem hefur verulegt virði umfram hefðbundnar lausnir. Þó þetta frumvarp takmarkist við einkaleyfishæfar uppfinningar, þá væri það mjög æskilegt að löggjafinn taki einnig á öðrum hugverkum starfsmanna sem atvinnuveitandi gæti viljað gera tilkall til. Eðlilegt væri að útvíkka þetta lagafrumvarp, eða semja nýtt sem skilgreinir hvenær atvinnuveitandi hefur rétt til hagnýtingar á óeinkaleyfishæfum hugverkum, sem starfsmenn koma fram með í sinni vinnu eða í eigin frítíma og tengist starfssviði atvinnuveitanda.

Það er sífellt algengara að stúdentar vinni lokaverkefni fyrir fyrirtæki og við rannsóknastofnanir. Þeir eru ekki starfsmenn viðkomandi, en geta samt komið með eða verið þátttakendur í uppfinningum fyrir fyrirtæki. Hver er réttarstaða þeirra og atvinnuveitanda með tilliti til þessa lagafrumvarps?

Nánari skýringar við athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins

1. gr.

Skilgreining í 1. gr. frumvarpsins: “Orðið “uppfinning” merkir í lögum þessum aðeins uppfinningu sem unnt er að fá einkaleyfi fyrir hér á landi”, þarfnast nánari skoðunar. Dæmi eru um að starfsmenn íslenskra fyrirtækja komi fram með uppfinningu í sínu starfi sem ekki er hægt að fá einkaleyfi fyrir á Íslandi en hægt að fá í öðrum löndum sem eru þá jafnvel helsta markaðssvæði viðkomandi fyrirtækja. Í slíkum tilfellum mismuna lögin starfsmönnum eftir eðli uppfinningarinnar. Dæmi um slíkt er t.d. Marel, sem þróar flóknar hugbúnaðarlausnir sem byggja á uppfinningum eigin starfsmanna á sviði reikniritra (e. algorithm) sem ekki er hægt að fá einkaleyfi fyrir á Íslandi. Marel hefur sótt um einkaleyfi erlendis á reikniritum. Starfsmenn Marel hafa einnig fundið upp vélbúnað sem auðveldlega er hægt að fá einkaleyfi fyrir hérlandis sem og erlendis. Starfsmönnum Marels yrði þannig mismunað með lögum eftir því á hvað sviði þeir vinna. Þeir sem vinna á sviði þróunar nýrra reikniritra eiga ekki sama rétt á endurgjaldi skv. lögnum og þeir sem þróa vélbúnað, jafnvel þó reikniritin geti í mörgum tilfellum verið verðmætari uppfinningar fyrir fyrirtækið. Í ljósi þess að íslensk fyrirtæki sækja um einkaleyfi í mörgum löndum, er ótækt að takmarka lögin við uppfinningar sem eingöngu er hægt að fá einkaleyfi fyrir hér á landi.

Eina raunhæfa leiðin til að fá úr því skorið hvort uppfinning sé einkaleyfishæf, er að sækja um einkaleyfi. Í mörgum tilfellum kys atvinnuveitandi að láta ekki reyna á það hvort um einkaleyfishæfa uppfinningu sé að ræða, en ákveður engu að síður að nota uppfinninguna í sinni starfsemi. Í því tilfelli er ekki augljóst hvort lögin gilda um viðkomandi uppfinningu.

Nokkur Íslensk fyrirtæki hafa starfsstöðvar í mörgum löndum (t.d. Marel, Össur, SH, Pharmaco, deCode og Flaga, svo nokkur fyrirtæki séu nefnd) Hvernig horfir þetta við fyrirtækjum þar sem starfsmenn vinna saman milli landa? Hvernig á að meðhöndla uppfinningu sem verður til í slíku samstarfi? Á að tilkynna slíkt á hverri starfsstöð eða bara í höfuðstöðvum? Eða getur starfsmaður eða starfsmenn valið hvar er tilkynnt. Einkaleyfareglur eru mismunandi milli landa og þar með einnig milli starfsstöðva hjá fyrirtækjum sem starfa í fleiri en einu landi. Þá gildir lagafrumvarpið bara um starfsmenn sem vinna í hérlandum starfsstöðvum slíkra alþjóðlegra fyrirtækja.

Algengt er að íslensk fyrirtæki leggi beint inn umsókn um einkaleyfi erlendis t.d. í BNA, þar sem auðveldara virðist vera að fá einkaleyfi en hér á landi, og leggi síðar inn PCT umsókn á grundvelli umsóknarinnar í hinu erlenda landi. Ekki er sjálfgefið að sótt sé um einkaleyfi á Íslandi í PCT umsókninni og því reynir ekki á hvort uppfinningin sé einkaleyfishæf á Íslandi. Í slíkum tilfellum er óljóst hvort lögin gilda um viðkomandi uppfinningu.

Íslensk fyrirtæki sem starfa á alþjóðlegum markaði gætu séð sér hag í því að láta ekki reyna á hvort uppfinning er einkaleyfishæf hér á landi, heldur eingöngu á helstu markaðssvæðum sínum til þess að þurfa ekki að uppfylla lagaákvæði frumvarpsins.

Ekki er hægt að fá einkaleyfi fyrir uppfinningu sem áður hefur verið birt opinberlega. Dæmi eru um að einkaleyfi hafi verið veitt, en síðan komið í ljós að áður hafi uppfinningin verið birt opinberlega af öðrum uppfinnanda, og fellur þá einkaleyfið niður. Óljóst er hvað gerist í slíkum málum, ef starfsmaður hefur t.d. fengið greitt sanngjarnt endurgjald fyrir uppfinninguna. Á hann þá að greiða endurgjaldið til baka? Í athugasemdum við 7. gr. kemur fram: “*Aldrei skal þó endurgreiða fé sem starfsmaðurinn hefur tekið við samkvæmt fyrri ákvörðun um endurgjald*” Í þessu tilfelli er hins vegar spurning hvort lögin gildi sbr. 1. gr. og þá hvort þessi túlkun gildi.

2. gr.

Það getur verið jákvætt að hægt sé að semja um ítarlegri rétt til starfsmannsins, en líklegt má telja að fyrirtæki reyni að ná sem víðtækustum rétti til sín frá starfsmönnum og hætta er á að nýtskrifaðir óreyndir sérfræðingar semji af sér til að fá draumastarfið og átti sig ekki á því fyrr en of seint. Mörg dæmi eru um að ungt fólk athugi ekki að leita til stéttarfélags síns með yfirlestur á sértækum einstaklingsbundum ráðningarsamningi við fyrirtækið.

Það er hins vegar mjög jákvæð túlkun sem kemur fram í athugasemdum um 2. gr. þessara laga: *“Þótt atvinnurekandi og starfsmaður hafi samið með tilteknum hætti hafa dómstólar heimild til þess að víkja til hliðar einstökum samningsákvæðum eða jafnvel samningum í heild á grundvelli ákvæða samningslaga um ósanngjarna samningsskilmála, sbr. 4 mgr. 7. gr. um breytingar á samningum eða einstökum ákvæðum þeirra vegna þess að aðstæður hafa breyst verulega eða aðrar sérstakar ástæður mæla með því. Þá skiptir ekki máli hvort samningar eru gerðir við upphaf starfs eða síðar”*

Í fylgiskjali I með lagafrumvarpinu er birtur staðlaður samningur löntæknistofnunar Íslands við starfsmenn sína. Þar kemur fram glögg dæmi um að fyrirtæki sækist eftir víðtækari framsalsrétti en kveðið er á um í 4. gr. þessa frumvarps.

Í 1. mgr. 1. gr. hins staðlaða samnings löntæknistofnunar stendur: **“Samningur þessi tekur til allra uppfinninga á starfssviði starfsmanns, sem talið er hægt að öðlast einkaleyfi fyrir, hvort sem um er að ræða uppfinningu sem starfsmaður hefur gert einn eða í félagi við aðra starfsmenn stofnunarinnar, og hvort sem þær eru gerðar í eða utan vinnutíma”**. Í 4. mgr. 1. gr. er þetta endurtekið frekar, en þar stendur: **“Uppfinning sem gerð er utan vinnutíma fellur einnig undir ákvæði samnings þessa, enda sé um að ræða uppfinningu á starfssviði viðkomandi starfsmanns”**.

Hér er uppfinningin ekki takmörkuð við starfsuppfinningu eins og fram kemur í 4. gr. þessa frumvarps, heldur fær atvinnuveitandinn (löntæknistofnun) einnig rétt til einkauppfinninga sem starfsmaður finnur upp í eigin tíma, ef hægt er að fella þær undir starfssviði viðkomandi starfsmanns. Starfssvið starfsmanna löntæknistofnunar er mjög vítt skilgreint, oft sem verkefnisstjóri við rannsóknir og þróun á tækni til hagsbóta fyrir íslenskt atvinnulíf (sjá nánar starfssvið löntæknistofnunar í lögum nr 41. frá 1978, 1. mgr. 2. gr.). M.ö.o. ef starfsmaður löntæknistofnunar finnur eitthvað upp í eigin frítíma og að eigin frumvæði og það er á hans fagsviði/starfssviði, má túlka samninginn sem svo að löntæknistofnun eigi rétt til umræddar einkauppfinningar.

Þegar löntæknistofnun auglýsir eftir starfskrafti þá er þessi “skyldu“- samningur ekki kynntur fyrir umsækjendum, hvorki í auglýsingu, né í sjálfru ráðningarferlinu. Það er ekki fyrr en á fyrstu dögum í nýju starfi, að starfsmanninum er kynntur umræddur samningur, og honum gert að skrifa undir hann. Ekki er gefinn nokkur kostur á breyta hinum staðlaða samningi þar sem öllum öðrum starfsmönnum hefur áður verið gert að skrifa undir hann og ekki komi til greina að gera frávík þar sem samningurinn sé hluti af gæðakerfi stofnunarinnar. Annað hvort verður hinn nýi starfsmaður að skrifa undir, eða hætta við að þiggja starfið. Þá er starfsmaðurinn oftast búinn að segja upp fyrra starfi og hættur við aðrar atvinnuumsóknir, og er því í erfiðri stöðu. Ekki hefur reynt á þetta ákvæði samningsins fyrir dómstólum, en líklega mundi þetta falla undir ákvæði samningalaga um ósanngjarna samningsskilmála ef á reyndi. Flestir verkfræðingar og náttúrufræðingar á löntæknistofnun eru ósáttir við hversu víðtækt framsalið er og sumir telja sig hafa verið neyddu til að skrifa undir það.

Þetta er haft hér með sem raunverulegt dæmi um hvemig frávíkjanleg ákvæði gætu komið starfsmönnum illa, og nauðsynlegt er fyrir stéttarfélög að vera vakandi fyrir þessu og reyna að auka rétt starfsmannsins.

3. gr.

Engin athugasemd við þessa grein, enda kveða lög um einkaleyfi í flestum löndum skýrt á um að tilgreina skuli alla höfundu uppfínningarinnar í umsókninni og fá frá þeim skriflega staðfestingu um framsal til annarra einstaklinga eða fyrirtækja. Til eru þó dæmi um í að þetta sé brotið bæði á Ítalíu, Þýskalandi og Íslandi. Þessi grein er því góð.

4. gr.

Hér þarf að skerpa betur á hvenær uppfínning er starfsuppfínning og hvenær hún er einkauppfínning. Í 1. mgr. stendur: **“Ef starfsmaður hefur komið fram með uppfínningu sem er þáttur í starfi hans..... enda sé hagnýting hennar á starfssviði atvinnurekandans”**. Einnig stendur síðar í sömu málsgrein: **“Atvinnurekandi hefur sama rétt þótt hagnýting uppfínningarinnar sé ekki á starfssviði atvinnuveitandans ef uppfínning starfsmannsins tengist tilteknu verkefni sem atvinnurekandinn hefur falið honum”**.

Eðlilegt er að atvinnurekandinn geti gert kröfu til uppfínninga sem koma í framhaldi af skilgreindri vinnu starfsmanns fyrir atvinnuveitandann, ákveðnu verkefni sem atvinnuveitandinn hefur falið honum, eða vandamáli sem starfsmanni hefur verið falið af atvinnuveitanda að reyna að finna lausn á. Í athugasemdum við 4 gr. frumvarpsins kemur fram að rétturinn takmarkist við “starfsuppfínningu”. Einnig kemur skýrt fram í athugasemdunum, að ef uppfínningin er ekki á starfssviði atvinnuveitanda hans og tengist ekki verkefni sem atvinnurekandinn hefur falið honum, þá er um einkauppfínningu að ræða.

Vandamálið hér er textinn “á starfssviði atvinnuveitandans”. Það getur oft verið mjög opið hvað getur fallist undir starfssvið atvinnuveitandans. T.d. getur starfssvið rannsóknarstofnunar verið öll almenn tækniþjónusta fyrir atvinnulíf og einnig að hlutverk stofnunarinnar sé að koma með nýjar lausnir á vandamálum atvinnulífsins. Þannig getur starfssvið starfsmanns verið að finna nýjar lausnir (les. finna upp), og því falla allar uppfínningar sem hann kemur með undir starfssvið viðkomandi stofnunar, strangt tiltekið.

Hér væri ef til vill eðlilegt að skilgreina einkauppfínningu, sem hverja þá uppfínningu sem uppfyllir eftirfarandi skilyrði:

- Starfsmaður kemur fram með uppfínninguna í eigin frítíma,
- Uppfínningin er afurð eigin vinnu í frítíma og eigin frumkvæðis.
- Hægt er með góðu móti að sýna fram á að uppfínningin sé ekki tilkominn vegna þeirra verkefna sem starfsmaðurinn er að vinna að, eða hefur áður unnið að fyrir atvinnuveitanda sinn.
- Að uppfínningin hefði getað komið fram hjá starfmanninum þó hann hefði aldrei unnið hjá atvinnuveitanda sínum.
- Að atvinnuveitandinn verði hvorki fyrir beinu tjóni eða tapi við það að starfsmaðurinn ákveði að hagnýta uppfínninguna sjálfur eða í samvinnu við þriðja aðila.
- Að atvinnuveitandinn hagnist ekki á því að starfsmaðurinn sjálfur, eða þriðji aðili í samvinnu við starfsmanninn, ákveði að hagnýta ekki uppfínninguna.

Dæmi um einkauppfínningu samkvæmt þessari skilgreiningu getur verið sérfræðingur sem vinnur við ráðgjöf á sviði framleiðslutækni hjá opinberri rannsóknastofnun. Sérfræðingurinn er áhugamaður um skógrækt og í frítíma sínum finnur hann upp nýja aðferð við að planta trjáa. Hægt er að skilgreina nýja aðferð við plöntun trjáa sem uppfínningu á sviði framleiðslutækni og þar með á starfssviði atvinnuveitanda hans. Rannsóknarstofnunin hefði m.ö.o. ekki vísað því verkefni frá, ef skógræktarbóndi hefði leitað til rannsóknarstofnunarinnar með það vandamál sem uppfínningin leysir. Ef engin hefur áður leitað til rannsóknastofnunarinnar með að leysa þetta eða svipað vandamál á þeim tímapunkti sem sérfræðingurinn kemur með uppfínninguna, og sérfræðingurinn hefur ekki áður komið að verkefni í sinni vinnu hjá þessum atvinnurekanda, sem tengist beint skógrækt eða ræktunartækni, þá telst þetta einkauppfínning skv. ofangreindri skilgreiningu, jafnvel þó hún sé á starfssviði atvinnuveitandans.

Hægt er að sýna fram á að uppfinningin hefði komið fram hjá sérfræðingnum þótt hann hefði aldrei unnið á rannsóknarstofnunni, heldur unnið við eitthvað allt annað á sínu sérsviði, t.d. framleiðslustjórn í fiskvinnslufyrirtæki. Rannsóknarstofnunin hefur ekki haft neinar tekjur áður af verkefni á þessu sviði, jafnvel þó stofnunin sé tilbúin að taka slík verkefni að sér í framtíðinni og því er ekki hægt að segja að stofnunin verði fyrir tapi, því ekki er hægt að tapa því sem ekki hefur áður aflast. Stofnunin gæti hins vegar haft eitthvað um það að segja ef sérfræðingurinn þiggur laun af þriðja aðila til að þróa uppfinninguna frekar, en það fellur ekki undir þetta frumvarp. Rannsóknarstofnunin hagnast heldur ekki ef sérfræðingurinn ákveður að halda uppfinningunni fyrir sjálfan sig og hagnýta hana ekki, því ekki er sjálfgefið að einhver þriðji aðili muni ákveða að leita til stofnunarinnar í framtíðinni með þetta vandamál í beinu framhaldi þess að sérfræðingurinn lætur ekki verða af því að hagnýta sjálfur uppfinningu sína. Í þessu tilfelli er hins vegar ekkert sem hindrar sérfræðinginn í að finna skógræktarþóndu til að taka þátt í að þróa uppfinninguna frekar í samvinnu við og innan rannsóknarstofnunarinnar, ef stofnunin telur það hagkvæmt og er tilbúin í slíkt starf. Spurningin í því tilfelli væri þá einungis hver ætti nýtingarréttinn að hugmyndinni og hvort og hver ætti að borga sérfræðingnum sanngjarnt endurgjald. Frumvarpið svarar því ekki afdráttarlaust.

5. og 6. gr.

Starfsmaður gerir sér ekki alltaf grein fyrir því strax hvort um einkaleyfishæfa uppfinningu er að ræða. Oft kemur það ekki í ljós fyrir en eftir að verkefninu er lokið að sú lausn sem kom fram, sé í raun einkaleyfishæf uppfinning og því gæti starfsmaður orðið skaðabótaskyldur ef hann í einfaldni sinni áttar sig ekki á að um uppfinningu er að ræða. Eina lausnin er því að tilkynna allt mögulegt til að forðast hugsanlega skaðabótaskyldu. Slíkt vinnuferli verður hins vegar of þunglamalegt, sér í lagi þar sem ekki er nóg að minnast á hugsanlega uppfinningu munnlega við yfirmann heldur þarf að gera það "með sannanlegum hætti".

Þetta hlýtur einnig að vekja upp spurningar hvort atvinnuveitanda ætti ekki líka að vera skylt að athuga hvort sérhver ný lausn á vandamáli sem starfsmaður kemur fram með í sínu starfi, sé uppfinning. Getur atvinnuveitandinn ekki orðið skaðabótaskyldur gagnvart starfsmanninum ef hann lætur hjá líða að athuga hvort um einkaleyfishæfa uppfinningu sé að ræða og að starfsmaðurinn eigi því rétt á sanngjörnu endurgjaldi, eða verður starfsmaðurinn að sækja sinn rétt sjálfur til dómstóla? Þekkt er dæmi þess að fyrrum starfsmaður Áburðarverksmiðju ríkisins fann upp tækjabúnað til að auðvelda viðhald á búnaði til vetnisframleiðslu. Starfsmenn frá Norsk Hydro sem komu í verksmiðjuna í boði stjórnenda Áburðarverksmiðjunnar, sáu tækjabúnaðinn, fengu leyfi stjórnenda til að fara með hann til Noregs, þar sem Norsk Hydro sótti um einkaleyfi á uppfinningunni í eigin nafni og nýtir í dag til viðhalds á öllum rafgreinum sem fyrirtækið framleiðir. Ef slíkt hefði gerst eftir að þetta frumvarp er orðið að lögum er ekkert ákvæði sem gerir atvinnuveitandann skaðabótaskyldan gagnvart starfsmanninum.

Ef atvinnuveitandi hyggst ekki hagnýta sér uppfinninguna í eigin starfsemi, þá getur starfsmaðurinn sótt sjálfur um einkaleyfi á uppfinningunni skv. 6. gr. frumvarpsins. Í slíku tilfelli er ekkert í þessu lagafrumvarpi sem bannar atvinnuveitanda að birta opinberlega upplýsingar um tilkynnta uppfinningu, áður en starfsmaðurinn hefur sótt um einkaleyfi á henni. Þannig getur atvinnuveitandinn (jafnvel viljandi) fyrirgert möguleikum starfsmannsins á að fá einkaleyfi á uppfinningunni að því best verður séð. Eins og frumvarpið er, þá lítur út fyrir að brjóti starfsmaður þagnarskyldu, þá getur hann skapað sér skaðabótaskyldu en ekkert er kveðið á um þagnarskyldu atvinnuveitanda eða skaðabótaskyldu hans. Eðlilegt er að ákvæði í 6. gr. um þagnarskyldu eigi að vera gagnkvæmt en ekki gilda bara um starfsmenn.

Einnig gæti atvinnuveitandinn öðlast rétt til að notfæra sér uppfinninguna áfram án greiðslna til síðari einkaleyfishafa, ef hann byrjar að nota uppfinninguna (í leynd) í sinni starfsemi áður en starfsmaðurinn hefur sótt um einkaleyfi.

Hér er einnig óljós texti í athugasemdum um að starfsmaður geti lagt fram umsókn um einkaleyfi á biðtíma, þ.e. frá tilkynningu til atvinnuveitanda um uppfinningu og næstu 3 mánuði

þar á eftir til að öðlast forgangsrétt á uppfinningunni í öðrum löndum. Gera þarf ráð fyrir að hér sé um að ræða forgangsrétt í þeim löndum sem atvinnuveitandi hefur ekki áhuga á að sækja um einkaleyfi í.

8. gr.

Í frumvarpinu þarf að skilgreina nánar hvenær miða eigi við að uppfinning sé fram komin. Er það þegar starfsmaður tilkynnir formlega til atvinnuveitanda síns um ómótaða hugmynd sem hugsanlega er einkaleyfishæf, eða er það þegar hugmynd er orðin það skýr að atvinnuveitandi getur metið hvort um uppfinningu sé að ræða sem hann hefði hag af því að hagnýta, er það þegar uppfinningin hefur verið þróuð það langt, að hægt sé að hefja vinnu við einkaleyfisumsókn og kröfugerð, er það þegar einkaleyfisumsókn er lögð inn, eða er það þegar í ljós kemur frá einkaleyfayfirvöldum að hægt sé að fá einkaleyfi á uppfinningunni.

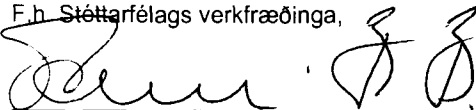
Oftast er einkaleyfishæf uppfinning afleiðing þó nokkurrar vinnu sem nær yfir langan tíma (jafnvel nokkur ár). Í flestum tilfellum er ólíklegt að 6 mánuðum eftir að uppfinning kemur fram sé búið að leggja inn umsókn um einkaleyfi á uppfinningunni. Ef starfsmaður kemur fram með uppfinningu í lok starfs síns hjá atvinnuveitanda og atvinnuveitandi er ekki búinn að leggja inn einkaleyfisumsókn innan 6 mánaða frá starfslokum, er óljóst um rétt og skyldur hvors um sig.

Ef miða á 6 mánuði aftur í tímann, má líka spyrja sig hvort atvinnuveitandi eigi nokkurn rétt til uppfinningar sem kemur fram á fyrstu 6 mánuðum í starfi starfsmanns fyrir atvinnuveitandann. Nefna má dæmi um sérfræðing sem kemur úr löngu námi. Fimm mánuðum eftir að hann hefur starf á sínu sérsviði leggur hann inn umsókn um einkaleyfi á uppfinningu sem er afleiðing, eða tengist beint, nýloknu masters- eða doktorsverkefni hans. Er ekki eðlilegt er að telja uppfinninguna einkauppfinningu í þessu tilfelli, jafnvel þó hún sé á starfsviði atvinnuveitandans?

Í ljósi ofangreindra athugasemda telur Stéttarfélag verkfræðinga að eðlilegt sé að miða við að réttur atvinnuveitanda til uppfinningar skv. 4. gr takmarkist við uppfinningar sem fram hafa komið (tilkynntar til atvinnuveitanda) á gildistíma starfssamnings og að önnur ákvæði laganna, þar með talið sanngjarnt endurgjald, gildi eftir starfslok ef atvinnuveitandi ákveður að hagnýta uppfinninguna, óháð því hvort eða hvenær lögð er inn umsókn um einkaleyfi á uppfinningunni.

Reykjavík 6. febrúar 2004.

F.h. Stéttarfélags verkfræðinga,

Arni B. Björnsson, framkvæmdastjóri